

poradnik BIBLIOTEKARZA

Kwiecień

4/2001

- EWA RUTKIEWICZ: Ilustracja w książkach dla dzieci
- Co czyta młodzież gimnazjalna?
- Kultura literacka dzieci i młodzieży u progu XXI wieku

Drodzy Czytelnicy!

Życzymy spokojnych, wiosennych, rodzinnych, kolorowych i radosnych Świąt Wielkiej Nocy, a zdrowia, siły i optymizmu płynących z ich przeżywania niech wystarczy na wiele dni codziennej pracy.

Redakcja „PB” i Wydawnictwo SBP

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

INDEKS 369594

ISSN 0032-4752

NOWOCZESNE CENTRUM
INFORMACYJNE SZKOŁY

BIBLIOTEKA SZKOLNA MOL

JEDYNY KOMPUTEROWY PROGRAM BIBLIOTECZNY

**zalecany przez
Ministerstwo Edukacji Narodowej
dla bibliotek szkolnych**

**- w zestawie zalecanych
środków dydaktycznych nr 0140**

**WYKONANY SPECJALNIE
DLA BIBLIOTEK SZKOLNYCH**

**POSIADA WSZYSTKIE
FUNKCJE POTRZEBNE
W BIBLIOTECĘ
SZKOLNEJ**

**PONAD 1700 SZKÓŁ
KORZYSTA
Z PROGRAMU**

ZYSKASZ NA CZASIE - JUŻ ZACZNIJ PRACĘ Z "MOLEM"

MOL ^{Sp. z o.o.}

81-340 Gdynia
ul. Hryniewickiego 10
tel./fax (058) 661 15 83
tel./fax (058) 620 39 53
e-mail: mol@mol.com.pl

VULCAN

ZARZĄDZANIE OŚWIATĄ

51-657 Wrocław
ul. Kazimierska 15
tel. (071) 348 01 01
fax (071) 348 01 03
e-mail: vulcan@vulcan.edu.pl

Poradnik BIBLIOTEKARZA nr 4 (613), 2001

W NUMERZE

- Od redaktora 2
- PROBLEMY ● DOŚWIADCZENIA ● OPINIE**
- Ewa Rutkiewicz 3 Ilustracja w książkach dla dzieci
Daria Sępkowska 7 Co czyta młodzież gimnazjalna?
Urszula Franas-Mirowska 9 Przystosowanie biblioteczne i informacyjne w bibliotekach wyższych szkół pedagogicznych. Cz. 2
- RELACJE**
- Stanisława Niedziela 14 Kultura literacka dzieci i młodzieży u progu XXI wieku
- RECENZJE**
- Twórczość bibliotekarzy*
Hanna Łaskarzewska 15 O stratach wojennych polskich dóbr kultury po niemiecku
17 Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!
(oprac. J. Chruścińska)
- KSIAŻKA**
- Świat książki dziecięcej*
Lidia Błaszczuk 18 Astrid Lindgren – pisarka dzieciństwa
Ewa Gruda 18 O „Egmoncie”, kotach, mamie i miśkach
- Kalejdoskop*
Bogdan Klukowski 21 I znowu ten VAT jak bał
- Salon Pisarzy*
J. D. 22 Spotkanie z Adrianą Szymańską
Barbara Kołodziejczyk 22 Lutowe Salony Pisarzy
- Leksykon czasopism bibliotekarskich*
Anna Skubisz 23 „Bibliotekarz Radomski”
- BIBLIOTEKA ● ŚRODOWISKO**
- Anna Jaksik 24 Wystawa starych książek
Maria Zielińska 26 Włocławski Dzień Książki
Dorota Rutka 26 Dzień książki i literatury w Słubicach
Izabela Nagórska 27 Biblioteka w Rzgowie
Halina Ziniewicz 28 Pasowanie pierwszoklasistów na czytelnika biblioteki
- Moja biblioteka*
Anna Bielewicz 25 Czy naprawdę jest tak źle?
- WARSZTATY CZYTELNICZE**
- Violetta Kurzaj 29 Z wizytą u Skrzatów
Barbara Muszyńska 31 Tropem polskich noblistów literackich. Konkurs dla gimnazjalistów
- Prawo biblioteczne*
Krystyna Kuźmińska 33 O regulacjach prawnych dotyczących wynagradzania bibliotekarzy
- INFORMACJE ● KOMUNIKATY ● DONIESIENIA 34**

Od Redaktora

23 kwietnia, już po raz szósty, będziemy obchodzić Świątowy Dzień Książki. To święto, rodem z Katalonii znakomicie ukomponowało się w realia polskie – w działalność wielu instytucji kultury, w tym zwłaszcza bibliotek. Związane jest z szeroko pojętą promocją i upowszechnieniem książki. Biblioteki polskie od dawna z powodzeniem realizowały różnego rodzaju imprezy czytelnicze na przelocie kwietnia i maja jak np. Radomska Wiosna Literacka, Tłuszczańskie Biesiady Literackie, majowe kiermasze książki itp. Jednak obchody Dnia Książki nadały tym imprezom inny wymiar. Dużą renomę zdobyła impreza czytelniczo-medialna pod nieco prowokacyjnym tytułem SZAŁ CZYTANIA, która odbyła się w Warszawie dwa lata temu, a jej kolejne edycje w: Kołobrzegu, Krynicy, a niedawno w Legionowie. Oczywiście imprez poświęconych książce jest bardzo dużo i wiele z nich jest przygotowywanych przez biblioteki. Instytucje związane z książką kreują modę na czytanie. Również i redakcja „Poradnika” pragnie włączyć się do książkowego świętowania, oferując w numerze kwietniowym teksty dotyczące problematyki książki i czytelnictwa.

Tematyka ilustracji w książkach dla dzieci już dawno nie gościła na łamach naszego pisma. Mam nadzieję, że artykuł Ewy Rutkiewicz zainteresuje Szanownych Czytelników. Ilustracja w książkach dla dzieci odgrywa niebagatelną rolę; nie tylko wpływa korzystnie na inicjację czytelniczą, ale także rozbudza i kształtuje wrażliwość estetyczną. Warto zatem zapoznać się z kierunkami ilustratorskimi, poznać twórczość najwybitniejszych artystów książki, odmiennosć ich stylów, a także różnice pomiędzy szkołami zagranicznymi i polskimi. Zachęcam do lektury tego tekstu. Daria Sępkowska wprowadza nas w problematykę czytelnictwa młodzieży gimnazjalnej w wieku 13-14 lat. Na 47 badanych w szkole gimnazjalnej respondentów na swój bliższy kontakt z książką wskazały tylko 22 osoby. Czyli podobne relacje jak w statystyce krajowej odnośnie czytania książek. Tylko 46% Polaków deklaruje przynajmniej jednorazowy kontakt z książką w ciągu roku. A pozostała reszta społeczeństwa...?

W kształtowaniu nawyków czytelniczych największą rolę spełniają rodzice, a potem szkoła. Także i biblioteka ma coś do powiedzenia w tej sprawie: uczniowie wskazują, że jest ona głównym źródłem informacji o książkach. Zatem rozwijamy czytelnictwo wśród młodzieży, aby lektura książek nie ograniczała się tylko do szkolnych pozycji. Lektura tego artykułu pozwoli na konfrontację z wynikami czytelniczymi w Państwa bibliotekach. Uzupełnieniem tej problematyki jest relacja Stanisławy Niedzieli z konferencji pt. „Kultura literacka dzieci i młodzieży u progu XXI wieku”, gdzie rozważano aspekty literackiej edukacji dziecka w rodzinie, szkole, w kontakcie z mediami. Do idei Świątowego Dnia Książki nawijają ubiegłoroczne relacje z imprez bibliotecznych we Włocławku i Stubicach. Trzeba przyznać, że formuła obchodów przyjęta się i jest kultywowana w bibliotekach polskich jako święto książki, autorów, wydawców i czytelników. Tego dnia każdy czytelnik opuszcza bibliotekę z książką i ...różą.

Obliczu finansowemu książki (czasopisma) w kontekście podatku VAT poświęca swoje rozważania Bogdan Klukowski w statym felietonie Kalejdoskopu. Wzrost ceny na czasopisma (7% podatek vatowski) w efekcie ograniczy w znacznym stopniu zakup periodyków przez biblioteki – to końcowa konkluzja artykułu.

Na przelomie lutego i marca biblioteki zazwyczaj organizują uroczystości pasowania najmłodszych czytelników (pierwszoklasistów) na czytelnika biblioteki. Różnym aspektem tej wspaniałej i doniosłej uroczystości poświęcamy kilka tekstów. Numer kwietniowy (wielkanocny) – różnorodny – z akcentem na problemy książki, czytelnictwa i biblioteki.

Z okazji Świąt Wielkanocnych – przypadających w tym roku właśnie w kwietniu – życzę dużo, dużo wiosennej radości, optymizmu, a przy stole świątecznym smacznych potraw.

JADWIGA CHRUŚCIŃSKA

PS. Uprzejmie informuję Szanownych Czytelników o zmianie personalnej na stanowisku sekretarza redakcji. Od numeru majowego w pracach redakcyjnych będzie uczestniczyła dr Marianna Banacka z Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW. Natomiast p. Małgorzata Kisilowska obiecuje, że będzie z nami nadal współpracowała. Trzymamy za stowo.

W następnym numerze m.in.:

- Witold Adamiec: *Dobre czasy*
- Marcin Drzewiecki: *Biblioteka szkolna w społeczeństwie informacyjnym*
- Mirosława Grabowska, Bożena Ratajczyk: *Biblioteki w edukacji europejskiej*
- Ewa Wziątek: *Cytaty o książkach (dodatek)*

Ilustracja w książkach dla dzieci

EWA RUTKIEWICZ

Z książką każdy człowiek spotyka się bardzo wcześnie, już w dzieciństwie. I w tym okresie ma ona chyba największe znaczenie. Cóż jest ciekawszego od wesołej, wabiącej kolorowymi ilustracjami książki? Chętniej sięgnie po nią czytelnik mały i duży, niż po taką, w której są tylko niewielkie, czarno-białe ryciny.

Zdefiniowanie pojęcia ilustracji jest bardzo trudne.

Jeżeli przyjąć, że ilustracja jest wizualną formą przekazywania treści lub pomocą w ich przekazywaniu, to ilustracją są zarówno wykresy funkcji matematycznych, jak i prace plastyczne. Nie można też wyłączyć z zakresu tego terminu filmu czy przedstawienia teatralnego. Dzieło literackie ukazuje obraz rzeczywistości autora, jego słowa, myśli, wyobrażenia artystyczne i estetyczne. Istnieje także potrzeba wyeksponowania pewnych momentów, np. estetycznych, psychologicznych, uzupełnienia ich własną wyobraźnią. Te wymogi spełnia ilustracja. W książkach dla dzieci staje się ona sprawą pierwszoplanową – bardzo często usuwa tekst na plan dalszy.

Ilustracja pełni wiele ról, najważniejsze z nich to – wzbudzanie estetycznych odczuć u dzieci, kształcenie wrażliwości na barwy, odcienie, harmonie, rozwijanie wyobraźni, fantazji i świata marzeń; często musi ona ułatwiać proces poznawczy. Ponadto ilustracja spełnia funkcje dydaktyczne. Dziecko bardziej niż dorosły potrzebuje podniety wizualnej. Jest intuicyjnie wyczułone na dobrą plastykę, wrażliwe, wolne od ogólnie przyjętych wzorców estetycznych.

Nie zmieniają się wielostronne zadania ilustracji, zmieniają się natomiast kryteria artystyczne, a ich wyboru dokonują sami twórcy. Tworzenie ilustracji dla dzieci jest procesem niezwykle złożonym. Tu istnieje wybór środków, zwłaszcza w zakresie interpretacji tekstów, gdyż daleko posunięta aluzyjność, niedosłowność czy symbolika grożą niezrozumia-

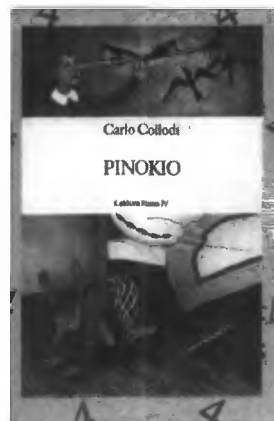
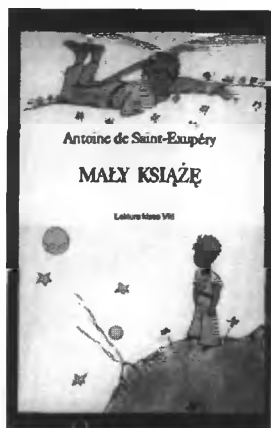
łością. Zadania, jakie ma spełniać ilustracja w książkach dla dzieci nakłada duże obowiązki zarówno na ilustratora, jak i na wydawcę. Ilustrator staje się jednocześnie pedagogiem i psychologiem, posługującym się specyficznymi środkami oddziaływania.

Ilustracja książkowa, także dla młodych odbiorców, ewoluowała pod wpływem głównych kierunków artystycznych w literaturze i sztuce.

W zdobnictwie obecnie wydawanych książek dla dzieci i młodzieży istnieje ogromna różnorodność stylów oraz tendencji; wciąż trwają poszukiwania nowych rozwiązań.

Dorośli wybierając książki dla dzieci z pewnością sięgną po ilustracje, które zachwycą ich samych, a więc m.in. po wyróżniające się wybitnymi plastycznymi walorami rycinami Jana Marcina Szancera do *Baśni* H. Ch. Andersena (Nasza Księgarnia 2000), *Rzepki*, *Ptasiego Radia* J. Tuwima (Poznań 2000), *Akademii Pana Kleksa* J. Brzechwy (G and P 1999). W nurcie „polskiej szkoły ilustracji” mieszczą się także utrzymane w realistycznym stylu ryciny Konstantego Sopoćki do *Puc, Bursztyn i goście* Jana Grabowskiego (Nasza Księgarnia 2000), pełne wdzięku i humoru prace Wandy i Bogusława Orlińskich do *Brzechwy dzieciom* (Nasza Księgarnia 2000), a także dowcipne, o dużym ładunku żywiołowości ilustracje Bohdana Butenki do książki Edmunda Niziurskiego *Sposób na Alcybiadesa* (Nasza Księgarnia 1999) i Zbigniewa Lengrena do *Doktora Dolittle i jego zwierząt* Hugh Loftinga (Nasza Księgarnia 2000). Wiele radości sprawiła ekspozycja tych ilustracji na tegorocznych Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie.

Dzieci naturalnie sięgną po książki, w jakich obrazy mienią się rozlicznymi barwami, lśnią i błyszczą, nierzadko wręcz w tajemniczy sposób zmieniają kolory. Nieodparcie nasuwa się przykład utworów Walta Disneya, wśród nich *Dumbo*, *Mała syrenka*, *Herkules* (wydawane głównie w Egmont), których fabuła

zwykle znana jest z wcześniejszych filmów. Krytycy ganią przede wszystkim uproszczenie tematu, nadmierny realizm, krzykliwe kolory ilustracji. Już w dwudziestoleciu międzywojennym rynek był pełen książek Disney'a, o czym pisał J. M. Szancer w *Curriculum vitae: ...prowadziliśmy świętą wojnę przeciwko Disneyowskiemu schematom, przeciwko komiksom z idiotycznymi tekstami dla analfabetów...*¹. Większość książek, czasopism i komiksów dla dzieci i młodzieży oferowanych przez Egmont Polska Sp. z o.o. wydawanych jest na mocy kontraktów licencyjnych z The Walt Disney Company. Oficyna ta stara się zadowolić gusty i oczekiwania odbiorców.

Na rynku coraz częściej ukazują się książki ilustrowane, co pozwala

na poznanie osiągnięć grafiki książkowej innych krajów.

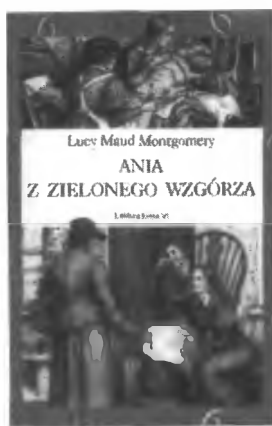
Pojawiły się m.in. ilustracje jednego z czołowych kanadyjskich projektantów okładek i grafików Johna Howe. 13 rycin do głównego dzieła Johna R. Tolkiena – *Władca pierścieni* – wraz z odpowiadającymi treści obrazków fragmentami tekstu – zawarto w *Tolkienowskim kalendarium 2001* (Prószyński i S-ka 2000). Warto również wymienić ilustracje Sophie Beaujard do baśni *Calineczka*, *Dzielną krawczyk*, *Cudowny koń* (Grafag 1998), Jamesa Pruniera do Jules'a Verne'go *W 80 dni dookoła świata* (Muza 1998), Marcela Marlier do przygód Martynki w książce Gilberta Delahaye (np. *Martynka i cztery pory roku*, Podśiedlik Raniowski i Sp. 2000), a także od lat popularyzowane ryciny Ilon Wikland do utworów Astrid Lindgren, H. H. Sheparda *Kubusia Puchatka* (Nasza Księgarnia), czy Tove Jansson do swoich książek – *Dolina Muminków*, *Zima Muminków* (Nasza Księgarnia 2000).

Przeglądając się ilustracji w książce dziecięcej zauważa się prace artystów nieomal rozporządzających swą twórczość w dziedzinie grafiki książkowej, nie zawsze jeszcze znanych szerokiemu gronu czytelników.

Sporo książek dla dzieci i młodzieży dowodzi, że wydawane są zgodnie z duchem czasu. O wyborze tytułów decydują prawa rynku i ich walory ekonomiczne. Często są to pozycje, które za granicą cieszą się ogromną popularnością, nierzadko tłumaczone przez ludzi słabo znających język, ale którym zadanie to powierza się z zupełnie prozaicznych powodów. Daremnie też niekiedy szukać nazwiska tłumacza. Ilustracje są zwykle przejęte z oryginału. Mieszczą się tu również komiksy. Często mówi się i pisze o wartościach komiksu². Dorośli widzą w nich niedobre teksty i rysunki, bo nawet jeśli fabuła oparta jest na cenionych dziełach literackich, to jej uproszczenie i forma scenariusza prowadzą do rażących błędów, zatracając zupełnie te walory, które niesie ze sobą utwór. Obrazy też nierzadko są krytykowane za interpretację tekstu, jak i nieporadność plastyka. Ale komiksy mają też i swoich zwolenników, którzy mówią, że kiedy wyeksponowana w nich akcja zainteresuje odbiorców, to sięgną do dużych utworów, a ilustracje przecież naoznaczają treść.

Przytoczone przykłady obrazują różnorodność form graficznych książek dla dzieci i młodzieży. Można by mnożyć nazwiska autorów i ilustratorów, tytuły, serie, nazwy oficyn specjalizujących się w literaturze dziecięcej i młodzieżowej, ale te informacje, jak i recenzje, łatwo odnaleźć w fachowych czasopismach i poradnikach.

² Zob. m.in. T. Figiel: *Blaski i cienie komiksu w aspekcie czytelnictwa dziecięcego*. „Poradnik Bibliotekarza” 1999 nr 5 s. 7-9.

Celem artykułu jest ukazanie możliwości wykorzystania ilustracji w procesie rozbudzania i kształtowania wrażliwości estetycznej.

Młodzi czytelnicy pytani, co im się najbardziej podoba w książkach, po jakie najchętniej sięgają odpowiadają:

„...No jasne, że obrazki.

– Jakie obrazki najbardziej ci się podobają?

– ...Te, co są kolorowe, duże, ładne, królowie były precudne, a czarownice brzydkie”.

„...gdy byłam mała i nie umiałam dobrze czytać, oglądałam obrazki i w zależności od tego, czy obrazki były wyraźne, rozumiałam lub nie treść książki. Opowiadając sobie ilustracje sama tworzyłam bajki” (dziewczynka lat 10).

„Chociaż mam 14 lat chętnie czytam książki z dużymi, kolorowymi ilustracjami. Np. chyba już siedem razy czytałam *Baśnie* Andersena, a jeszcze chętnie oglądam ilustracje w tej książce. Bardzo lubię ilustracje Jana Marcina Szancera. Czasem żałuję, że ilustrował tak mało książek dla młodzieży; na pewno zdobyłby wielką popularność wśród nastolatków. Moim zdaniem każdy ilustrator ma swój styl, każdy po swojemu wyraża postacie, przedmioty martwe i swoje uczucia” (chłopiec lat 14).

Dziewczynka lat 10 mówi: „W różnym wieku podobają się nam różne ilustracje”.

Dzieci podkreślają, że ilustracje są po to, by zachęcić do przeczytania książki i jej zrozumienia i szczerze przyznają się: *...bo książka bez ilustracji jest jak uczeń bez dwóch, Nawet niekiedy najgrubszą się przeczyta, ale z obrazkami*³. Wypowiedzi dzieci na temat

³ Przytoczone wypowiedzi pochodzą m.in. z mojego artykułu *Chętniej sięgnę po książkę z ciekawymi ilustracjami*. „Plastyka w Szkole” 1984 nr 4 s. 204-206 oraz są wypowiedziami dzieci ze Szkoły Podstawowej w Bukówku k. Białogardu z roku 1983/84, w której uczyłam języka polskiego klasę IV. Opracowanie niniejsze jest wynikiem mojej pracy w bibliotekach dziecięcych – MBP w Gdyni oraz bibliotekach szkolnych.

ilustracji niemal bez końca mogą przytaczać osoby pracujące w bibliotekach dziecięcych i młodzieżowych, także nauczyciele wychowania plastycznego.

Młodzi i najmłodszy czytelnicy zauważają różnice w ilustracjach, wynikające z odmienności stylów, mają swoje ulubione ryciny, ulubionych ilustratorów. Mają też ilustracje, które zdecydowanie im się nie podobają.

Interesujące staje się wykorzystanie ilustracji w książkach i czasopiśmie w procesie wychowania estetycznego. Książka z rycinami winna stać się podstawą do wskazywania odrębności stylów jej opracowania graficznego. Często ten sam utwór jest zilustrowany przez różnych artystów – przykładem mogą być wiersze Jana Brzechwy, do których ilustracje opracowali J. M. Szancer, J. Srokowski, B. Butenko, H. Tomaszewski. Te ilustracje pozwalają w pełni ukazać indywidualność i oryginalność interpretacji tekstu literackiego oraz formy artystycznej poszczególnych twórców. Czytelnym przykładem stają się pozycje lekturowe – np. *Król Maciuś I* Janusza Korczaka z ilustracjami J. Srokowskiego i W. Andrzejewskiego czy baśń Marii Konopnickiej *O krasnoludkach i sierotce Marysi*. Dzieło M. Konopnickiej (pierwsze wydanie z 1896 r.) do dzisiaj jest wielokrotnie wznawiane, a jego zilustrowania podejmowali się znani i cenieni artyści. Słuszne więc wydaje się scharakteryzowanie szaty graficznej tego utworu, ograniczając się do wybranych edycji powojennych.

Prawdziwie masową edycją stały się wydania z ilustracjami J. M. Szancera (pierwsze z 1948 r.), osiągające nakład 580 tys. egzemplarzy. Ilustracje Szancera w swej treści i formie artystycznej przekazują świat baśniowej wyobraźni, fantastyki, pewnej tajemniczości, wyso-

kich wartości artystycznych rycin utrzymanych w konwencji malarskiej. Dla wielu pokoleń czytelników utworu *O krasnoludkach...*, jego treści na trwałe związały się z tymi obrazami.

Świat baśni przedstawiony w ilustracjach Janusza Grabiańskiego (od 1972 r. poprzez kolejne wydania) to świat niezwykle delikatności, pogodnego uśmiechu, specyficznego wdzięku, bezradności Marysi, ładnych rysunków jej sprzymierzeńców. Te wrażenia osiągnięte zostały przez zastosowanie delikatnej kreski rysunku, pociągnięć pędzlem niby od niechcenia, pozornej nonszalancji. Przeglądając się im, łatwo zgodzić się z dziećmi, które przyznały Grabiańskiemu „Order Uśmiechu” za „dobroduszne skrzydełka baśni, za najbarwniejsze pejzaże, za wzruszającą menażerię hasającą wśród wierszy, za kolorowe, zawsze czymś odmienne, za serdeczne opowieści”.

Nowatorskie w treści i formie artystycznej są ilustracje Stanisława Ożoga (KAW 1988). Wszystkie postacie na jego ilustracjach są uduchowione, monumentalne.

Z nowszych opracowań należy odnotować wydanie z ilustracjami Bogdana Chudzyńskiego (Ostroróg 1997) – już okładka jest niezwykle kolorowa, połyskliwa, lakierowana; wszystkie ryciny są przekolorowane, a postacie duże, wręcz monumentalne (Prószyński i Spółka 1998).

W 1998 r. wiele kontrowersji wywołała adaptacja *O krasnoludkach i sierotce Marysi* przygotowana przez Jolanę Sztuczyńską (Nasza Księgarnia). Na jej temat zabierali głos krytycy i historycy literatury, pisarze dla dzieci i młodzieży, bibliotekarze i nauczyciele. Również opracowanie graficzne było zupełnie nowe. Autor ilustracji – Mirosław Tokarczyk podjął próbę połączenia tradycyjnych osiągnięć „polskiej szkoły ilustracji” ze współczesną grafiką komputerową i stosowaną w filmach animowanych.

Przeglądając kolejne ilustrowane edycje baśni *O krasnoludkach i sierotce Marysi* nasuwa się pytanie, czy należy trzymać się sprawdzonych ilustracji, przyjętych już konwencji plastycznych, czy też podejmować nowe próby

odczytywania utworu, stanowiącego pozycję klasyki – poprzez ryciny zgodne z aktualnie panującymi stylami w sztuce ilustratorskiej. Czy wszystkie ilustracje są dobre dla dziecka, czy proponowana interpretacja treści literackich, jak i stosowane środki wyrazu artystycznego, są zrozumiałe dla małego odbiorcy? Czy wybrać ryciny Szancera czy Ożoga, a może właśnie te, które przypominają filmy animowane i grafikę komputerową? Nie wiadomo, co rzeczywiście podoba się dziecku; przecież dorosły, który tworzy i wybiera książkę dla małego czytelnika, jest przede wszystkim krytykiem tekstu i ilustracji. Mimo tych wątpliwości różnorodność koncepcji interpretacji tekstu i środków wyrazu artystycznego jest zjawiskiem dobrym, bo pozwala na wybór ilustracji najbliższych odbiorcy.

Każda książka z ilustracjami winna stać się przedmiotem szczególnego zainteresowania w pracy bibliotek dziecięcych. Bibliotekarz powinien pamiętać, że ilustracja książkowa staje się pierwszym szczeblem edukacji plastycznej. Należy uświadamiać dzieciom, które oczywiście zauważają różnorodność ilustracji, na czym polega fakt, że nawet ta sama książka zawiera odmienne ryciny, różnorodne style i tendencje w zdobnictwie.

W środowiskach lokalnych, gdzie nie docierają wystawy malarstwa, a niekiedy też i bogato ilustrowana książka, większego znaczenia nabiera czasopismo dla dzieci i młodzieży, zawierające różne ilustracje do tekstów przeznaczonych specjalnie dla tych czasopism. Czasopismo staje się nośnikiem, a zarazem popularyzatorem bogatych form plastycznej twórczości. Często właśnie ilustracje zarówno w książkach, jak i czasopismach, sprawiają, że czytelnicy zaczynają się interesować twórczością danego ilustratora, a nawet malarstwem i pod ich wpływem kształtują swoje gusty artystyczne.

Dr Ewa Rutkiewicz jest kustoszem dyplomowanym w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Gdańskiego

DO AUTORÓW

Redakcja uprzejmie prosi Autorów nadsyłających teksty do druku o podawanie następujących danych:

1. Imię i nazwisko
2. Data i miejsce urodzenia
3. Imiona rodziców
4. Adres zamieszkania
5. Adres urzędu skarbowego
6. Nr PESEL
7. Nr NIP
8. Miejsce pracy i funkcja

Co czyta młodzież gimnazjalna?

DARIA SĘPKOWSKA

Młodzież w wieku 13-14 lat charakteryzuje wzmożony rozwój biologiczny i psychologiczny. W okresie tym kształtują swoją osobowość, poznają otaczający świat i poszukują odpowiedzi na nurtujące ich pytania. Bardzo pomocne na drodze tych poszukiwań bywają książki i czasopisma.

Przeprowadzając badania czytelnictwa wśród pierwszych klas Gimnazjum w Olsztynku chciałam zorientować się, jakie są poszukiwania i kontakty uczniów z literaturą oraz jaka jest ich aktywność czytelnicza. Budując kwestionariusz ankiety starałam się formułować pytania tak, aby otrzymane wyniki móc wykorzystać w swojej pracy z czytelnikami.

Wyniki badań

W ankiecie uczestniczyło 70 uczniów: 41 dziewcząt i 29 chłopców. Do szkoły uczęszcza młodzież z całej gminy zatem badania objęły uczniów z miasta (37 osób) i ze środowisk wiejskich (33 osoby). Ankietowani odpowiadali na 16 pytań. Pierwsze dwa dotyczyły płci i miejsca zamieszkania uczniów. Trzecie nawiązywało już do tematu ankiety i brzmiało:

Czy chętnie czytasz książki?

Twierdząco odpowiedziało 47 osób, przecząco 22. Jedna osoba nie wyraziła swojego stanowiska. Wśród czytającej młodzieży zdecydowanie dominują dziewczęta (35).

Na pierwszy kontakt uczniów z książką zdecydowany wpływ mieli rodzice (39) i szkoła (24), sporadycznie rodzicielstwo lub rówieśnicy (7).

Szesnaście ankietowanych czyta kilka razy w miesiącu, a 15. codziennie, pozostali obcuja z literaturą raz lub kilka razy w tygodniu. Dziewczęta czytają częściej niż chłopcy, bez względu na środowisko, z którego pochodzą.

Co czyta młodzież?

Jeżeli chodzi o rodzaj czytanej literatury, to więcej niż połowa uczniów wybrała książki przygodowe (42), fantastyczne (17), a dopiero kolejno wybierano: poezję, książki popularnonaukowe, historyczne, obyczajowe i baśnie.

Do ulubionych autorów należą:

- Henryk Sienkiewicz – 33% głosów;
- Adam Mickiewicz – 22 %;
- Krystyna Siesicka – 13%;
- Aleksander Fredro – 10%;

Lucy M. Montgomery – 7%;
Małgorzata Musierowicz – 6%.

Dziewczęta preferują zwykle pozycje o miłości, o życiu rówieśników, książki przygodowe oraz poezje. Dlatego podawali takie nazwiska jak: H. Ożogowska, K. Makuszyński, E. Nowacka, K. Boglar, W. Szyborska, M. Konopnicka.

Chłopcy wymieniali: A. Szklarskiego, Z. Nienackiego, B. Prusa, J. Blacka, E. von Dänikena, K. Maya.

Na pytanie o ostatnio przeczytaną książkę uczniowie podawali przeważnie tytuły lektur omawianych na lekcjach. Były to:

- Krzyżacy* H. Sienkiewicza – 23% głosów;
- Zemsta* A. Fredry – 13%;
- Kamienie na szaniec* A. Kamińskiego – 7%;
- Mały Książę* A. de Saint-Exupery – 7%;
- Panna z mokrą głową* K. Makuszyńskiego – 3%;
- Za minutę pierwsza miłość* H. Ożogowskiej – 3%.

Ponadto uczennice podawały takie tytuły jak: *Pollyanna*, *Mała Księżniczka*, *Tajemniczy opiekun*, *Słońce w kałuży* oraz książki z serii: *Ania z Zielonego Wzgórza* i *Jeźdźcy*.

Uczniowie zdecydowanie ograniczyli się do lektur szkolnych. Sporadycznie pojawiły się pozycje: *Quo vadis*, *Tomek na tropie Yeti*, *Tomek na czarnym lądzie*, *Szkielec w mojej szafie*, *Winnetou*, *Pan Samochodzik*.

Popularność autorów książek beletrystycznych została potwierdzona popularnością ich dzieł.

Ankietowani pytani o księgozbiór domowy w większości odpowiadali twierdząco (47 osób). Wśród respondentów przeważała młodzież z miasta. Duża liczba uczniów czytając, korzysta z własnego księgozbioru (24), część pożyczca od kolegów lub koleżanek (4). Przede wszystkim jednak wypożyczają literaturę z biblioteki (42), oceniając jej księgozbiór na notę bardzo dobrą lub dobrą. Pięciu uczniów stwierdziło, że księgozbiór biblioteczny jest niewystarczający. Zaproponowali oni zwiększenie liczby książek fantastycznych, sensacyjnych, horrorów oraz utworów poetyckich.

Na pytanie:

Skąd dowiadujesz się o książkach, które warto przeczytać?

ankietowani odpowiadali:

- z biblioteki – 24 osoby;
- od koleżanek i kolegów – 21;
- od nauczycieli – 14;
- od rodziców – 8;
- z gazet lub telewizji – 3.

Na lekturę czasopism badania uczniowie poświęcają więcej czasu niż czytaniu książek. 45. ankietowanych czyta czasopisma, ale 40. czyta je chętniej niż literaturę. W tej grupie wiodą chłopcy i preferują oni następujące czasopisma:

ANKIETA

„Bravo” – 14 osób;
„Bravo Sport” – 12;
„Enter” – 12;
„Piłka Nożna” – 10;
„CD Action” – 8.
Inne: „Mega Sport”, „Popcorn”, „Auto Świat”, „Sportowcy Świata”.

Reasumując, chłopcy w swoich zainteresowaniach czytelniczych oscylują wokół tematyki komputerowej i sportowej.

Natomiast dziewczęta najczęściej czytają:

„Bravo” – 21 osób;

„Bravo Girl” – 14;

„Popcorn” – 7;

„Victor” – 7;

„5-10-15” – 5;

„Dziewczyna” – 4.

Inne: „Filipinka”, „Jestem”, „Miss”, „Płomyczek”.

Część uczniów czyta te same periodyki co ich rodzice: „Claudie”, „Panią Domu”, „Z Życia Wzięte”, „Poradnik Domowy”, „Sekrety Serca”, „Tinę” oraz gazety z programem telewizyjnym.

Łącznie w ankiecie podano 35 tytułów różnych czasopism. Faworytem młodzieży okazało się „Bravo”, które wymieniono 24 razy.

Czasopismo to wg opinii Ośrodka Badań Prasoznawczych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie zajmuje bardzo wysoką pozycję wśród najbardziej poczytnych periodyków w całej Polsce.

Podsumowanie

Wyniki przeprowadzonej ankiety odzwierciedlają obraz zainteresowań czytelniczych młodzieży gimnazjalnej. Są one charakterystyczne dla czytelników w tej grupie wiekowej. Ich poszukiwania krążą wokół literatury współczesnej, młodzieżowej i przygodowej. Uczniów interesują głównie losy rówieśników i problemy środowisk, z których się wywodzą.

Wymienione jako ostatnio przeczytane tytuły książek sugerują, iż najczęściej czytane są lektury podstawowe, a następnie nieobowiązkowa beletrystyka. Bardzo małe jest zainteresowanie młodzieży literaturą popularnonaukową. Pozycje wypożyczone są zwykle wtedy, gdy służą pogłębianiu wiedzy w danym momencie.

Dla wielu osób kontakt z książką jest sporadyczny, o czym świadczą braki w odpowiedziach, błędy stylistyczne lub ortograficzne w pisowni autorów bądź tytułów ich dzieł.

Reasumując, na podstawie badań ankietowych można stwierdzić, iż wskazana jest większa i bardziej systematyczna współpraca bibliotekarzy, nauczycieli poszczególnych przedmiotów oraz rodziców w celu propagowania książek i kształtowania kultury czytelniczej uczniów.

1. Płeć:
  - a) żeńska
  - b) męska
2. Miejsce zamieszkania:
  - a) miasto
  - b) wieś
3. Czy chętnie czytasz książki?
  - a) tak
  - b) nie
4. Kto wpłynął na twój pierwszy kontakt z książką?
  - a) rodzice;
  - b) rodzeństwo;
  - c) szkoła;
  - d) koledy;
  - e) inne.
5. Jakiego rodzaju książki czytasz najchętniej?
  - a) baśnie;
  - b) obyczajowe;
  - c) przygodowe;
  - d) historyczne;
  - e) fantastyczne;
  - f) poezję;
  - g) popularnonaukowe.
6. Wymień tytuł ostatnio przeczytanej książki?
.....
7. Wymień autorów książek, których czytasz najchętniej?
.....
8. Jak często bierzesz książkę do ręki?
  - a) raz na kilka miesięcy;
  - b) raz w miesiącu;
  - c) kilka razy w miesiącu;
  - d) raz w tygodniu;
  - e) kilka razy w tygodniu;
  - f) codziennie.
9. Dlaczego czytasz książki?
  - a) bo lubię;
  - b) z konieczności;
  - c) z innych powodów (jakich?)
.....
10. Skąd dowiadujesz się o książkach, które warto przeczytać?
  - a) z biblioteki;
  - b) pożyczam od kolegów lub koleżanek;
  - c) korzystam z własnego księgozbioru.
11. Jak oceniasz księgozbiór biblioteki szkolnej?
  - a) bardzo dobry;
  - b) dobry;
  - c) niewystarczający (o jakie pozycje?)
.....
12. Czy czytasz czasopisma?
  - a) tak
  - b) nie
13. Podaj tytuły ulubionych czasopism:
.....
.....
.....
14. Co czytasz chętniej?
  - a) książki
  - b) czasopisma

Daria Sępkowska jest nauczycielem bibliotekarzem w Gimnazjum w Olsztynku

Przysposobienie biblioteczne i informacyjne w bibliotekach wyższych szkół pedagogicznych. Cz. 2

M a t e r i a ł   n a u c z a n i a

Temat zajęć	Liczba godzin	Elementy teorii z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej	Kształcenie umiejętności	Środki dydaktyczne	Formy pracy ze studentem
I. ZAJĘCIA Z PRZYSPOSOBIENIA BIBLIOTECZNEGO					
1	2		4	5	6
1. Biblioteka uczelniana – charakter, zadania i sposób funkcjonowania	1	<p>Typy wydawnictw w zbiorach bibliotecznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wydawnictwa zwarte (książki) ● wydawnictwa ciągłe (gazety, czasopisma, wydawnictwa seryjne, wydawnictwa zbiorowe) ● literatura fachowa ● zbiory specjalne (taśmy magnetofonowe, filmy wideo, CD-ROM-y, przereczca, fotografie, płyty) ● rodzaje piśmiennicze zbiorów bibliotecznych (teksty źródłowe, monografie, piśmiennictwo popularnonaukowe, skrypty i podręczniki, informatory) 	<p>1. Zasady korzystania z biblioteki uczelnianej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● regulamin biblioteki (zapis, zasady wypożyczeń, zasady korzystania z czytelni) ● rozmieszczenie księgozbioru w magazynach ● księgozbiór czytelni i jego rozmieszczenie ● ogólne zapoznanie z katalogami bibliotecznymi (rodzaje oznaczeń stosowanych w katalogach) ● wypełnianie rewersów oraz innych druków bibliotecznych <p>2. Umiejętność rozpoznawania z autopsji różnych wydawnictw bibliotecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● treść regulaminu ● katalogi biblioteczne ● egzemplarze książek, czasopism i gazet, tekstów źródłowych, monografii, skryptów, podręczników, przykłady zbiorów specjalnych 	<p>Wykład, pokaz, praca indywidualna studentów – ćwiczenia</p>
2. Katalogi biblioteczne (ogólnie)	1	<p>1. Ogólne omówienie funkcji katalogów bibliotecznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● w aspekcie historycznym ● współczesnym (katalogi komputerowe) <p>2. Rodzaje katalogów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● katalogi kartkowe (alfabetyczny, działkowy, systematyczny, przedmiotowy i inne prowadzone w danej bibliotece) ● katalog komputerowy OPAC (podstrawy katalogu komputerowego, schemat ujęcia danych) 	<p>1. Umiejętność posługiwania się różnymi typami katalogów kartkowych</p> <p>2. Zaznajomienie studentów ze współczesną formą katalogów oraz wykazanie możliwości korzystania z niego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● katalogi 	<p>Pokaz, prezentacja różnych typów katalogów w innych bibliotekach miasta (jeśli jest to możliwe)</p>
3. Katalog alfabetyczny	1	<p>1. Elementy opisu katalogowego dokumentów gromadzonych w bibliotece</p> <ul style="list-style-type: none"> ● karta katalogowa książki jednego i dwóch autorów; hasło korporatywne 	<p>1. Indywidualne poszukiwania w katalogu alfabetycznym</p> <p>2. Umiejętność wykonania bibliotecznego opisu książki z jednym i dwoma autorami oraz opisu prac zbiorowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● katalog alfabetyczny ● karty katalogowe ● książki z jednym, dwoma autorami, prace zbiorowe 	<p>Powielone wzory opisów książek, uzupełniający wykład, pokaz, ćwiczenia praktyczne w grupach, omawianie</p>

1	2	3	4	5	6
		<ul style="list-style-type: none"> karta katalogowa książki z hasłem tytułowym karty fakultatywne <ol style="list-style-type: none"> Zasady układu kart w katalogu alfabetycznym (w obrębie hasel autorskich i tytułowych, a także w obrębie różnych wydań tej samej książki) Zasady transliteracji stosowane w opisie bibliotecznym książki 		<ul style="list-style-type: none"> książki tego samego autora, o tym samym tytule, w różnych wydaniach książki w innych alfabetach podlegające transliteracji 	i konsultacja z prowadzącym trudniejszych opisów
4. Katalogi rzeczowe (ze szczególnym uwzględnieniem katalogu systematycznego)	2	<ol style="list-style-type: none"> Pojęcie klasyfikacji nauk i różne ich przykłady (np. „Klasyfikacja Biblioteki Kongresu”, „Deweya”, „Ranganathana”, „Blissa”) System klasyfikacji dziesiętnej Budowa katalogu rzeczowego wg Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej Oznaczenia działów i poddziałów w wielostopniowym układzie działów podstawowych oraz poddziałów drugiego, trzeciego i dalszych stopni 	<ol style="list-style-type: none"> Samodzielne korzystanie z różnego typu katalogów rzeczowych Umiejętność wykorzystania katalogu systematycznego w wyszukiwaniu informacji na określony temat 	<ul style="list-style-type: none"> wydanie skrócone <i>Tablic Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej</i> katalog dziesiętny 	Wykład, pokaz, ćwiczenia w grupach
5. Katalog czasopism i wydawnictw ciągłych Kartoteki bibliograficzne i tekstowe	1	<ol style="list-style-type: none"> Budowa katalogu i układ kart Zasady opisu bibliograficznego roczników czasopism Aparat pomocniczy katalogu (skorowidze) 	<ol style="list-style-type: none"> Samodzielne korzystanie z katalogu Posługiwanie się kartotekami bibliograficznymi oraz tekstowymi 	<ul style="list-style-type: none"> katalog czasopism i wydawnictw ciągłych karty katalogowe do sporządzania opisu czasopism i wydawnictw ciągłych 	Wykład, pokaz, ćwiczenia w grupach
II. ZAJĘCIA Z PODSTAW INFORMACJI NAUKOWEJ					
1. Podstawowe terminy i pojęcia informacji naukowej	1	<ol style="list-style-type: none"> Występowanie terminu <i>informacja</i> w różnych znaczeniach jako: wiadomość, usługa informacyjna, działalność informacyjna Różne rodzaje działalności informacyjnej: <i>naukowa, techniczna, ekonomiczna, patentowa, normalizacyjna</i> Podstawowe terminy używane w działalności informacyjnej: <i>dokument, dokumentacja, działalność dokumentacyjna, technika informacji, informaryka, biblioteczna służba informacyjna, warsztat informacji, źródło informacji</i> i in. 	<ol style="list-style-type: none"> Umiejętność rozróżniania i określania poszczególnych terminów Własnie ich używanie przy korzystaniu z ośrodka lub oddziału informacji naukowej w bibliotece 	<ul style="list-style-type: none"> pokaz i omówienie tabel zawartych w <i>Zwastwie pomocy dydaktycznych do nauczania przedmiotu „Podstawy informacji naukowej”</i>. Oprac. A. Dowmar-Zapolska i K. Pauleczyk-Kuberka 	Wykład, korzystanie ze <i>Słownika terminologicznego informacji naukowej</i>

1	2	3	4	5	6
2. Warsztat powszechnej służby informacyjnej	1	1. Źródła informacji: <ul style="list-style-type: none"> ● definicje ● podział dokumentów na formy (piśmiennicze i niepiśmiennicze) i rodzaje (dokumenty pierwotne, wtórne, pochodne) 	1. Zapoznanie studentów z dokumentami, z którymi nie stykają się na co dzień, a mianowicie z: normą, opisem patentowym	<ul style="list-style-type: none"> ● wykorzystanie tabel i wykresów zamieszczonych w <i>Zestawie pomocy dydaktycznych do nauczania przedmiotu „Podstawy informacji naukowej”</i> 	Wykład połączony z demonstrowaniem poszczególnych dokumentów
3. Warsztat służby informacyjnej w bibliotece		1. Główne elementy warsztatu bibliotecznej służby informacyjnej: <ul style="list-style-type: none"> ● księgozbiór poczętny (informatory bezpośrednie i pośrednie) ● katalogi zbiorów ● kartoteki 	2. Powtórne przypominanie wiadomości zdobytych w cyklu zajęć z przysposobienia bibliotecznego 3. Samodzielne poszukiwania na zadany temat w źródłach bibliotecznych	<ul style="list-style-type: none"> ● encyklopedie ● leksykony ● słowniki (rzeczowe, terminologiczne, biograficzne) ● informatory o bibliotekach 	Konwersatorium, ćwiczenia praktyczne (indywidualne i grupowe)
4. Bibliografia – jej funkcje i rodzaje	1	1. Definicja bibliografii 2. Podział bibliografii 3. Budowa bibliografii 4. Różnica między katalogiem a bibliografią 5. Formy wydawnicze bibliografii 6. Funkcje bibliografii	1. Korzystanie z bibliografii różnego typu 2. Umiejętność rozpoznawania bibliografii spośród innych źródeł informacyjnych 3. Wykazanie przydatności tego typu wydawnictw w samodzielnej pracy studenta	<ul style="list-style-type: none"> ● przykładowe egzemplarze bibliografii, uprzednie zapoznanie się ze wskazanymi rozdziałami w pracy A. Mendykowa, <i>Podstawy bibliografii</i> (ostatnie wydanie) 	Wykład, pokaz, ćwiczenia
5. Zasady opisu bibliograficznego różnych typów dokumentów (zgodne z normą opisu bibliograficznego PN-82/N-01152-0 <i>Postanowienia ogólne</i>) Przypisy (zasady ich sporządzania i umieszczania w tekście), bibliografia załącznikowa	3	1. Elementy opisu bibliograficznego: <ul style="list-style-type: none"> ● książki ● artykułu z czasopisma ● fragmentu pracy np. rozdziału z książki 2. Zasady transliteracji w opisie bibliograficznym Różnica między opisem bibliograficznym a opisem źródeł stosowanym w <i>przypisie</i>	1. Samodzielność w wykonywaniu opisu bibliograficznego (z przeznaczeniem dla bibliografii załącznikowej) książki, artykułu, rozdziału 2. Przypominanie zasad transliteracji 3. Prawidłowe wykonywanie przypisów i sporządzanie bibliografii załącznikowej	<ul style="list-style-type: none"> ● pokazowe bibliografie załącznikowe do prac magisterskich, dyplomowych, licencjackich oraz referatów, lektura następujących prac: 	Wykład, pokaz, ćwiczenia na tablicy, praca indywidualna studentów

1	2	3	4	5	6
<p>6. Polska bibliografia narodowa bieżąca</p>	<p>2</p>	<p>1. Definicja, zakres, zasięg bibliografii narodowej 2. Periodyki składające się na polską bieżącą bibliografię narodową <ul style="list-style-type: none"> ● <i>Przewodnik Bibliograficzny</i> ● <i>Bibliografia Zawartości Czasopism</i> ● <i>Bibliografia Zawartości Czasopism i Wydawnic w Zbiorowych</i> ● <i>Polonica Zagraniczne. Bibliografia</i> </p>	<p>1. Zapoznanie studentów z bieżącą bibliografią narodową 2. Umiejętność posługiwania się bibliografią bieżącą i jej aparatem pomocniczym 3. Wykazanie wartości bibliografii narodowej bieżącej jako źródła informacyjnego</p>	<p>J. Boć, <i>Jak pisać prace magisterską</i>, Wł. P. Zaczynski, <i>Poradnik autora prac seminaryjnych, dyplomowych i magisterskich</i> (oraz inne z tej serii)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● egzemplarze pokazowe każdego z czterech omawianych periodyków 	<p>Elementy wykładu, pokaz, ćwiczenia w grupach</p>
<p>7. Bibliografie specjalne – przy realizacji tego tematu uwzględniany jest kierunek studiów oraz specjalizacja, na której prowadzone są, za- jąca. W tym miejscu dla przykładu realizacji tematu – bibliografie specjalne – prezentowane są bibliografie z zakresu pedagogiki</p>	<p>1</p>	<p>1. Pojęcie bibliografii specjalnej 2. Bibliografie specjalne z zakresu pedagogiki (wybór): <ul style="list-style-type: none"> ● W. Czermiewski, <i>Bibliografia pedagogiki 1958-1970</i>. Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, 1976 ● F. Komiszewski, <i>Polska bibliografia pedagogiczna 1944-1951</i>. Wrocław: Zakł. Narod. im. Ossolińskich, 1955-1957. ● J. Zalewski, <i>Bibliografia pedagogiki szkoły wyższej</i>. Warszawa: Łódź: Państw. Wydaw. Naukowe, 1980-1987 ● <i>Bibliografia analityczna polskiego piśmiennictwa pedagogicznego</i>. Warszawa: IKN, 1976 (i in. z tej serii) </p>	<p>1. Poznanie bibliografii specjalnej 2. Umiejętność wykorzystywania bibliografii specjalnych przez studentów poszczególnych kierunków</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● bibliografie specjalne 	<p>Omówienie przez prowadzącego, ćwiczenia praktyczne</p>
<p>8. Wprowadzenie do techniki poszukiwania informacji poprzez wyszukiwanie materiałów we wcześniej omawianych bibliotecznym źródłach informacyjnych – praca kontrolna</p>	<p>2</p>	<p>1. Źródła gromadzonych materiałów na określony temat 2. Zasady gromadzenia materiałów i kolejność działań w pracy nad tematycznymi zestawieniami bibliotecznymi</p>	<p>Sporządzanie tematycznych zestawień według polecenia prowadzącego. Tematyka zestawień dostosowana jest do kierunku studiów i specjalizacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● katalog alfabetyczny ● katalog systematyczny wg UKD ● kartoteki bibliograficzne 	<p>Ćwiczenia wskazujące na korzyści wynikające z umiejętności sporządzania zestawień bibliograficznych w procesie uczenia się i dokształcania</p>

1	2	3	4	5	6
				<ul style="list-style-type: none"> ● kartoteki tematyczne ● bibliografie specjalne 	
9. Języki informacyjno-wyszukiawcze w systemach zautomatyzowanych	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definicja języka informacyjno-wyszukiawczego 2. Typologia języków informacyjno-wyszukiawczych 3. Języki deksyptowe i języki słów kluczowych 	Orientacja we współczesnych rodzajach języków informacyjno-wyszukiawczych	<p>lektura materiałów zawartych w pracy: <i>Bibliotekarsztwo</i>. Pod red. Z. Zmigrodzkiego. Warszawa: Wydaw. SBP 1998 s. 230-272</p> <ul style="list-style-type: none"> ● praca na komputerze 	Wykład
10. Sieci informatyczne w działalności bibliotek	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Charakterystyka sieci 2. Klasyfikacja sieci: ze względu na rolę i zasięg (szkieletowe i pośrednie), ze względu na techniczny sposób przesyłania (lokalne – LAN, sieci rozległe – WAN) 3. Omówienie sieci – INTERNET 	Umiejętność posługiwania się siecią INTERNET		Ćwiczenia w pracowni internetowej

URSZULA FRANAS-MIROWSKA

Konkurs na najpiękniejsze życzenia wielkanocne

Cele konkursu:

- kultywowanie tradycji,
- zachęcenie uczniów do redagowania oryginalnych życzeń oraz poszukiwania odpowiednich fragmentów w zbiorach poezji,
- ocalenie od zapomnienia życzeń wielkanocnych przekazywanych w rodzinach.

Jak to zrobić?

- Wymyśli życzenia sam lub z kolegą.
  - Poszukaj w literaturze odpowiednich cytatów.
  - Zapytaj bliskich, jakie życzenia wypisują na świątecznych kartkach.
- Stارانie napisane życzenia należy złożyć w bibliotece do dnia 10 kwietnia 2001 r., podając swoje imię, nazwisko i klasę. Na zwycięzców czekają nagrody.

Biblioteka Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Wojnowie zorganizowała w grudniu 2000 r. podobny konkurs na życzenia bożonarodzeniowe. Ilość zredagowanych przez uczniów życzeń przeszła najmielsze oczekiwania. Również nauczyciele dostarczyli własne propozycje. Wybór najpiękniejszych życzeń byłby trudny, dlatego też zwycięzcy zostali komisyjnie wylosowani (po trzy osoby w kategorii klas I-III, IV-VI i VII gimnazjum). Nagrodami były albumy do zdjęć. Zgromadzone życzenia zostały pięknie przepisane. W ten sposób powstał zbiór życzeń do wykorzystania przez „bardziej zapracowanych” uczniów i nauczycieli. Mam nadzieję, że podobny zbiór będzie owocem konkursu wielkanocnego.

Tego typu konkursy można również zorganizować w związku z obchodami np. Dnia Matki, Babci i Dziadka, Walentynek czy znanych imienin.

Kultura literacka dzieci i młodzieży u progu XXI wieku

W dniach 27-29.11.2000 r. w Oświęcimiu odbyła się kolejna, ostatnia już w cyklu „Zmierzch stulecia dziecka” interdyscyplinarna, ogólnopolska sesja, która zgromadziła literaturoznawców, krytyków literackich, pedagogów i bibliotekoznawców z uniwersytetów: Warszawskiego, Gdańskiego, Jagiellońskiego, Śląskiego, Wrocławskiego, Akademii Pedagogicznej z Krakowa i wojewódzkich bibliotek publicznych z Krakowa i Wrocławia.

Tematem obrad były zagadnienia kultury, sztuki i literatury dla dzieci, o dzieciach i przez dzieci tworzonych, a poszczególne dni narady poświęcone były innemu głównemu tematowi: **Dziecko w rodzinie, Dziecko czytające, Dziecko a media.**

Wystąpienie Gertrudy Skotnickiej zainauguowało obrady w kręgu tematycznym dziecka i rodziny. Na konkretnych przykładach z literatury dla dzieci i młodzieży wykazała ona jakie typy rodziny są obecne bądź też nieobecne w beletrystyce adresowanej do młodego użytkownika.

Krystyna Heska-Kwaśniewicz, nawiązując do *Ziela na kraterze*, książki pisananej z pozycji ojca, przedstawiła dom jako świętość i syntezę jego dziejów we współczesnej prozie obyczajowej dla młodzieży.

Portret rodziny widziany oczami dzieci – uczestników konkursu literackiego – zaprezentował Jerzy Kumiega. Swoje wystąpienie wzbogacił antologią omawianych prac konkursowych, która z jego inicjatywy została wydana drukiem.

Kontynuacją tej wypowiedzi było wystąpienie Iwony Podlasińskiej przedstawiającej rolę rodziców jako inspiratorów czytelnictwa dzieci. Swoją referat poparła licznymi przykładami książek proponowanych dla rodziców.

Niesłabnące wciąż zainteresowanie twórczością Małgorzaty Musierowicz znalazło potwierdzenie podczas konferencyjnych obrad. Wśród trzech referentów Ewa Ilnatowicz zwróciła uwagę słuchaczy na literacką wymowę rzeczy w powieściach pisarki. Podkreśliła ciągły kontakt bohaterów z książką, ich dojrzewanie duchowe. O mieszkaniu Borejków, jego urządzeniu, stylu życia rodziny mówiła Anna Gomoła.

Barbara Szargot podjęła wątek bezdomności bohaterki *Opium w rosale*, prezentując jej swoisty bunt będący przejawem tęsknoty za prawdziwą rodziną.

Drugi dzień sesji koncentrował się wokół tematyki dziecka czytającego, jego zainteresowań czytelnictwem i form spędzania wolnego czasu. Z badań przedstawionych przez Danutę Świerczyńską-Jelonkę wynika, iż co 10 dziecko uważa czytanie za najważniejszą czynność w swoim życiu. Przy czym dzieci wiejskie na lekturę poświęcają więcej czasu.

Ulubionymi książkami okazały się: *O psie, który jeździ koleją*, *Dzieci z Bullerbyn*, *Jeździec*, książki Krystyny Siesickiej, Marty Fox. Jako ulubione powieści przygodowe badani wybrali: *W pustyni i w puszczy*, *Robinson Crusoe* i cykl o Tomku Wilmowskim Alfreda Szklarskiego.

Grażyna Walczewska-Klimczak na podstawie swoich badań w rejonie Płocka, wyodrębniła trzy grupy czytelników: opornych, zniechęconych i miłośników wiedzy. Przedstawiła również ich oczekiwania wobec biblioteki.

Tematem wypowiedzi Zofii Beszczyńskiej były konkursy literackie dla dzieci i obraz współczesnego świata przedstawianego w pracach konkursowych.

Krąg zagadnień dotyczących dziecka wobec mediów zapoczątkowała Barbara Majkut-Czarnota podkreślając, że zróżnicowane programy komputerowe umożliwiają kształcenie wielodziedzinowe, dynamiczne przedstawianie statycznych treści i poznawanie rzeczywistości w bardzo szerokim zakresie. Referentka zasygnalizowała zagrożenia fizyczne, psychiczne, moralne i emocjonalne wynikające z niewłaściwego korzystania z mediów. Michał Zajac rozwinął tematykę związaną z mediami poprzez wykazanie walorów Internetu dla badaczy literatury dziecięcej.

Prezentując trzy różne i trudne dzieciństwa pisarzy w oparciu o ich własne wspomnienia, m.in. Tove Jansson, *Córka rzeźbiarza*, Roald Dahl, *Marylda* i Uri Orlew, *Wyspa z ulicy Ptasiej*, Joanna Papużyńska-Beksiak ukazała samotność dziecka w świecie dorosłych.

Ewa Paczoska swoje wystąpienie poświęciła fenomenowi literatury młodzieżowej, jakim jest bestseller J. Rowling *Harry Potter*. Stwierdziła, że Harrego Pottera lubimy za: baśniowość i czarodziejski świat, za język znany i rozumiany przez współczesnych młodych czytelników i za konwencję powieści sensacyjnej. Określiła *Harrego Pottera* powieścią inicjacyjną, czyli stanowiącą pomost między literaturą dla dzieci i dorosłych.

Literacki motyw podróży, znakomicie wykorzystany przez Catherine Clement w *Podróży Teo* do przedstawienia ogromnego ładunku wiedzy o systemach religijnych na świecie, był przedmiotem wystąpienia Jolanty Ługowskiej.

Karolina Makowiecka dokonała w swojej wypowiedzi przeglądu motywu dziecka w literaturze science fiction. Magdalena Olejniczak skupiła się na Biblii w komiksach, uważając iż komiksowa forma bardzo upraszcza i ogranicza oddziaływanie „książki nad książkami”. Monika Pomirska mówiła o wartościach w prozie dla dziewcząt.

Problematykę wychowawczo-rozwojową podjęły Anna Frindt i Katarzyna Krasoń. Anna Frindt skierowała uwagę słuchaczy na antypedagogikę jako nowy nurt wychowania, głoszący radykalne poglądy, iż wszelkie wychowanie jest działaniem łamiącym osobowość drugiego człowieka. Katarzyna Krasoń przedstawiła formy i metody wspomaganie rozwoju dziecka z wykorzystaniem baśni.

Sytuację na rynku przekładów literatury dla dzieci i młodzieży w latach 90. nakreśliła Irena Socha. Przypomniała, iż najwięcej przekładów książek edukacyjnych dokonano z Wielkiej Brytanii, natomiast literatury dla młodzieży – z języka francuskiego.

Grzegorz Leszczyński, powołując się na utwory: Marka Tryzmy, *Panna Nikt*, Andrzeja Czciwora Piotrowskiego, *Rzeczy nienasycone*, Włodzimierza Odojewskiego, *Jeźdźcy wracają*, Tadeusza Różewicza, *Matka odchodzi* uzasadniał, iż nie ma drogi do Raju.

Zjawisko alfabetyzacji kultury i znaczenie pierwszych tekstów literackich dla dziecka omówiła Alicja Bałuch. Natomiast Ryszard Waksmund zaprezentował warsztat badawczy literaturoznawcy, inicjując dyskusję nad jego charakterem.

W podsumowaniu obrad nawiązano do kończącego się stulecia dziecka, którego schyłek ukazał dziecko jako osobę w zmieniającej się kulturze

i systemie wartości współczesnego świata. Dziecko w minionym stuleciu podlegało różnym zniewoleniom: wojnie, totalitaryzmowi, przemocy fizycznej i psychicznej.

Obradom towarzyszyła wystawa *Dziecko w literaturze i kulturze XX wieku*. Ekspozowane na wystawie książki rozmieszczone w trzech działach: *U progu stulecia dziecka*, *Dziecko jako czytelnik*, *Dziecko i jego rodzina*. Wystawę uzupełniały informacje, m.in. biograficzna o Ellen Key i o stuleciu dziecka oraz prace plastyczne czytelników województwa dolnośląskiego *Moja rodzina*.

Uczestnicy sesji zwiedzili muzeum Zofii Kossak w Górkach Wielkich i spędzili wieczór w regionalnej karczmie w Wygielzowie.

Należy podkreślić ogromny wkład zarówno finansowy, jak i organizacyjny Uniwersytetu Warszawskiego i prof. Joanny Papuzińskiej w przygotowanie sesji. Do zrealizowania jej programu przyczynili się także Fundacja „Książka dla Dziecka”, Starostwo Powiatowe w Oświęcimiu, Biblioteka Publiczna Gminy Oświęcim z siedzibą w Groju i zawsze życzliwie, chętnie goszczące w swoich murach Centrum Dialogu i Modlitwy.

STANISŁAWA NIEDZIELA
MBP w Oświęcimiu

RECENZJE

Twórczość bibliotekarzy

O stratach wojennych polskich dóbr kultury po niemiecku

Wydawnictwo Dittricha w Kolonii wydało pracę Andrzeja Mężyńskiego¹, poświęconą historii Kommando Paulsen, jednostki wysłanej jesienią 1939 r. do Generalnego Gubernatorstwa w celu oceny i wywozu do Niemiec dóbr polskiej kultury.

Publikacja niemiecka jest nową, rozszerzoną i poprawioną wersją opracowania polskojęzycznego, które ukazało się w serii «Straty Kultury Polskiej» wydawanej pod auspicjami Pełnomocnika Rządu do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą w ówczesnym Ministerstwie Kultury i Sztuki². Praca ta wpisywała się w nurt działań dokumentacyjno-badawczych, prowadzonych w Biurze Pełnomocnika Rządu przez zespół kierowany przez prof.

Barbarę Biefikowską³. Istotnym problemem dla zebrania w miarę pełnych i wiarygodnych materiałów o stratach polskiej książki i bibliotek stało się dotarcie do źródeł archiwalnych, szczególnie niemieckich. Poza celem naukowo-badawczym, wydobycie na światło dzienne niepublikowanych i w ogóle nie znanych w dotychczasowej literaturze przedmiotu

³ Poklosiem tych prac było kilka publikacji o stratach polskich bibliotek w czasie II wojny światowej, m.in.: *Straty bibliotek w czasie II wojny światowej w granicach Polski z 1945 roku. Wstępny raport o stanie wiedzy*. Warszawa 1994, 2 t. Cz. 1. *Analiza*. Cz. 2. *Tablice*. Cz. 3. *Bibliografia*; skrócona wersja tegoż raportu – Barbara Biefikowska: *Straty bibliotek polskich w czasie II wojny światowej*. Warszawa 1994 (wersja angielska: *Losses of Polish libraries during World War II*); *Biblioteki na wschodnich ziemiach II Rzeczypospolitej*. Informator. Poznań 1998; *Informator o stratach bibliotek i księgozbiorach domowych na terytoriach polskich okupowanych w latach 1939–1945 (bez Ziemi Wschodnich)*. Red. nauk. B. Biefikowska. Poznań 2000.

¹ Andrzej Mężyński: *Kommando Paulsen. Organisierter Raub polnischer Kulturgüter während des Zweiten Weltkrieges*. Köln 2000.

² Andrzej Mężyński: *Kommando Paulsen: październik-grudzień 1939 r.* Warszawa 1994.

dokumentów, miało korzystne konsekwencje dla rozmów polsko-niemieckich o wojennych stratach dóbr kultury. Strona polska mogła poprzeć swoje roszczenia, przedstawiając świadectwa zniszczeń dokonanych przez okupanta niemieckiego, na podstawie dokumentów niemieckich, wytworzonych przez centralną administrację Rzeszy. Z takimi świadectwami trudno dyskutować lub je podważać.

W publikacji o Oddziale Paulsena wykorzystano materiały archiwalne znajdujące się w Polsce – w postaci mikrofilmów i mikrofisz – w Archiwum Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciw Narodowi Polskiemu – Instytucie Pamięci Narodowej i w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, a także oryginały z Archiwum Uniwersytetu Berlińskiego.

Autor dokonał wyboru 43 dokumentów do edycji kolońskiej, ułożył je chronologicznie i opatrzył szerokim komentarzem historyczno-faktograficznym, szczegółowymi przypisami rzeczowymi i bibliograficznymi oraz dwoma indeksami: nazw osobowych i nazw polskich instytucji, które ucierpiały wskutek działalności Kommando Paulsen lub były w orbicie jego zainteresowań (ponad 80 instytucji w 31 miastach).

Czym był ów Oddział i dlaczego praca mu poświęcona ma duże znaczenie dla wiedzy o mechanizmach zorganizowanego rabunku i wywozu polskiego mienia kulturalnego? Kommando powstało z inicjatywy instytucji naukowej SS – Wspólnoty Naukowo-Badawczej „Dziedzictwo Przodków” (Das Ahnenerbe), utworzonej w 1935 r. dla badania dziejów dziedzictwa Germanów. Jednym z założycieli i przewodniczących tej organizacji był Heinrich Himmler. Zdecydował on o podporządkowaniu Oddziału Głównemu Urzędowi Bezpieczeństwa Rzeszy w Berlinie, a dowódcą mianował profesora prehistorii Petera Paulsena, który uczestniczył już w opracowaniu koncepcji działań Oddziału na ziemiach polskich. Nazwisko jego stało się częścią nazwy identyfikującej jednostkę.

Oddział Paulsena działał w Polsce trzy miesiące (październik-grudzień). Najcenniejszą zdobyczą Kommando było odszukanie (ukrytego częściowo w Sandomierzu, a częściowo w Krakowie) i wywiezienie 14 października do Berlina ołtarza Mariackiego Wita Stwosza, jako sztandarowego dzieła niemieckiej kultury⁴.

Mimo iż Kommando wyrządziło w tym czasie duże szkody muzeom i bibliotekom (głównie warszawskim), to jego działalność nie doczekała się w literaturze polskiej ani niemieckiej monograficznego opracowania. Wzmianki o jego „aktywności” można wprawdzie znaleźć rozsiane w pracach historyków tego okresu okupacji, lecz nie dawały one pełnego wyobrażenia, czym była ta jednostka, która wywozła do Berlina m.in. ok. 150-200 tys. książek z bibliotek warszawskich, z czego – według udokumentowanych źródeł – wróciły do Polski tylko fragmenty księgozbiorów Biblioteki Sejmowej i Biblioteki Judaistycznej Wielkiej Synagogi. Biblioteki te znalazły się w polu zainteresowania Kommando Paulsen, gdyż odpowiadały wytycznym otrzymanym z Berlina, aby konfiskować zbiory o charakterze politycznym, tematyce marksistowskiej, żydowskie i masońskie. Stąd, poza wymienionymi dwoma bibliotekami, Oddział wywoził do Berlina głównie księgozbiory bibliotek kilku instytutów narodowych (m.in. Danii, Francji, Włoch, Instytutu Ukraińskiego).

W Niemczech odnotowujemy obecnie renesans prac poświęconych dziejom instytucji kultury za czasów nazizmu. Liczne publikacje autorów ze Wschodniej Europy na te tematy obserwowane są z dużą uwagą i życzliwością. Nic dziwnego, iż przygotowanie po raz pierwszy do druku zachowanych dokumentów (niektórych tylko w Polsce) o różnych aspektach działalności Kommando na ziemiach polskich, zainteresowało niemieckiego wydawcę, który już wcześniej podejmował się edycji prac o podobnej tematyce⁵.

Opracowanie Andrzeja Mężyńskiego ukazało się z inicjatywy i przy wsparciu finansowym polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, co świadczy, jak Polska zabiega o to, by wiedza o naszych stratach wojennych dotarła i była znana opinii publicznej na Zachodzie.

Niemiecki wydawca zdążył już zaprezentować książkę na Międzynarodowych Targach Książki we Frankfurcie, trafiła także do bibliotek niemieckich i została z zainteresowaniem przyjęta w środowisku niemieckich historyków bibliotek czasów nazizmu. Świadczy to, iż udostępnianie czytelnikom niemieckim tego typu opracowań jest ze wszech miar wskazane i pożyteczne.

HANNA ŁASKARZEWSKA

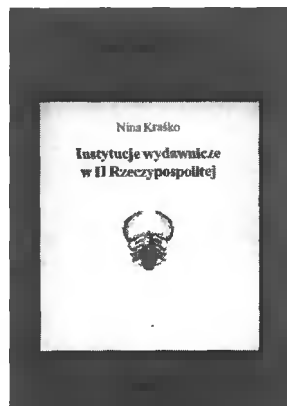
⁴ Ołtarz został początkowo złożony w Banku Państwowym w Berlinie. Na szczęście po wojnie udało się go szybko odzyskać i 30 kwietnia 1946 r. Karol Estreicher przywoził do Krakowa odnaleziony w Norymberdze zabytek.

⁵ W 1998 r. Dittrich-Verlag wydało pracę holenderskiego autora o sztacie specjalnym organizującym rabunek zbiorów muzycznych w Zachodniej Europie – Willem de Vries: *Sonderstab Musik. Organisierte Plünderungen in Westeuropa 1940-45*. Köln 1998.

Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!

Nina Kraśko: Instytucje wydawnicze w II Rzeczypospolitej. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2001 – 260 s., tab. Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytelnictwa. Z dziejów Kultury Czytelniczej w Polsce. 13.

Tematem publikacji jest ruch wydawniczy w II Rzeczypospolitej. Jest to całościowa prezentacja działalności wydawniczej w tym okresie, obejmująca nie tylko oficyny zawodowe, ale także religijne, instytucje naukowych, politycznych, oświatowych, zajmujących się kulturą i rekreacją, ochroną zdrowia, związanych z wojskiem i życiem gospodarczym. W 1931 r. 23,1% ludności powyżej 10 roku życia nie umiało czytać, ani pisać. Działało wówczas 2720 instytucji wydawniczych, które opublikowały 17 263 tytuły książkowe. Są to liczby niespodziewanie duże, wzrastające wraz z koniunkturą ekonomiczną kraju. Czytelnik śledząc prezentowaną książkę może zapoznać się z działalnością ówczesnych oficyn wydawniczych, poznać ich ilościowy dorobek, geografię ruchu wydawniczego oraz zależności pomiędzy wielkością oferty nakładców, ich terytorialnym rozmieszczeniem i kryzysem gospodarczym początku lat trzydziestych. Książka interesująca nie tylko dla koneserów edytorstwa.

Jadwiga Kołodziejka: Lokalność i uniwersalność bibliotek. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2000 – 156 s., il. Cena 20 zł.

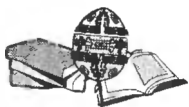
Tej książki nie trzeba rekomendować, czekają na nią liczni czytelnicy. Jest ona swoistym podsumowaniem działalności bibliotek ostatniej dekady XX w. – w szerokim kontekście społecznym, politycznym, cywilizacyjnym, kulturowym, oświatowym i gospodarczym. *Dziwny jest ten świat* – pisze autorka – *a w tym świecie są biblioteki*. To co nas otacza decyduje o rozwoju bibliotek. J. Kołodziejka wychodzi z założenia, iż obecna sytuacja bibliotek i ich przyszłość zależą w głównej mierze od kierunków rozwoju wytaczanych przez państwo i społeczeństwo. Z tego też względu problemy bibliotek stanowią w książce integralną część globalnych procesów zachodzących w Kraju i na świecie. Specyficzną domeną biblioteki jest działanie dla przyszłości. Ta myśl przewija się w refleksjach autorki nt. funkcji edukacyjnej i kulturalnej biblioteki, jej roli w rozwoju czytelnictwa i walki z analfabetyzmem, kształcenia bibliotekarzy, kreowania zawodu bibliotekarskiego. Książka napisana z ogromną pasją, z szerokim widzeniem rzeczywistości. Oddziałuje – jak wszystkie książki prof. J. Kołodziejkiej – na nasze emocje, pobudzając do działania. A oto autorce chodzi.

Multimedia. Biblioteka. Edukacja. Konferencja ogólnopolska Białystok, 18-20 maja 2000 r. Warszawa: Wydawn. CEBID, 2001 – 109 s.

Kultura i edukacja przełomu XX i XXI w. związane są z multimediami. Ich rola w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego jest ogromna. Pod wpływem mediów zmienia się oblicze współczesnej kultury i edukacji. Prezentowana książka obejmuje materiały z konferencji w Białymstoku (18-20.05.2000 r.), której celem było określenie roli i miejsca multimedii w kulturze i edukacji, wykorzystanie mediów w edukacyjnej działalności szkół i bibliotek. Obejmuje ona 9 różnych opracowań dotyczących – z jednej strony oceny zjawiska multimedii, definicji pojęć, struktury i mechanizmów oddziaływania i odbioru treści medialnych, różnic między dokumentem tradycyjnym i elektronicznym, a z drugiej – zagadnień praktycznych w zakresie zastosowania multimedii w działalności edukacyjnej. Książka adresowana jest do nauczycieli i bibliotekarzy.

JADWIGA CHRUŚCIŃSKA

Świat książki dziecięcej

■ Astrid Lindgren – pisarka dzieciństwa

Dzieciństwo to etap, który przeżywa każdy z nas, ale nie dla wszystkich staje się ono źródłem siły na resztę życia. Czasem jest wręcz odwrotnie, bo inaczej nie byłoby tylu ludzi nieszczęśliwych. Są jednak osoby, które nie tylko potrafią zbudować siebie na fundamencie szczęśliwego dzieciństwa, ale i coś z tego bogactwa ofiarować innym. To spośród nich wywodzą się, między innymi, także najwięksi pisarze dla dzieci, a więc i Astrid Lindgren.

Nakładem „Naszej Księgarni” ukazała się właśnie biografia tej pisarki (Margareta Strömstedt *Astrid Lindgren. Opowieść o życiu i twórczości*). Gorąco polecam ją wszystkim miłośnikom twórczości wielkiej Szwedki, których w Polsce żyje bardzo wielu. Sama do nich należę; jedną z pierwszych książek, jakie przeczytałam samodzielnie, była *Pippi Pończoszanka* (zwana we wcześniejszych polskich wydaniach *Fizją Pończoszanką*). Stała się na długo moją ulubioną książką i zachęciła do sięgnięcia po inne powieści Astrid Lindgren. Przyszła więc pora na *Karlssona z Dachy*, *Zwierzera Britta-Mari*, *Dzieci z Bullerbyn*, a potem chwyciłam niecierpliwie każdą, jaka się u nas ukazała. To samo może powiedzieć większość polskich dzieci (i nie tylko dzieci). Lindgren ma w ich sercach swoje miejsce, którego nikt inny zająć nie może. Prawdę powiedziawszy, nie udało mi się spotkać nikogo, kto by nie lubił od czasu do czasu wejść w świat, który wyzwarowała.

Toteż czytelnicy zastanawiają się zapewne, w jakiej mierze ów świat jest odbiciem rzeczywistości, a w jakiej – tworem wyobraźni. Każdy pisarz zna te nieśmiertelne pytania czytelników. Czy to się zdarzyło naprawdę? Czy w tej książce opisał pan ludzi rzeczywiście istniejących? I tak dalej i tak dalej...

Żaden biograf nie odpowie jednoznacznie na podobne pytania. Może jedynie podać pewne fakty z życia pisarza, zaprezentować osoby i miejsca, które wpłynęły na jego twórczość. Ale tylko wpłynęły. Jest przecież zasadnicza różnica między pisaniem powieści a wspomnianiem własnego życia. Zresztą Astrid Lindgren dała czytelnikom i taką książkę, która może stanowić jeden z kluczy do świata jej wyobraźni. Jeden, ale nie jedyny. Myślę tu o pozycji zatytułowanej *Samuel August z Sevedstorp i Hanna z Hult*, wydanej także w Polsce. Opisuje ona rodziców pisarki, ich miłość i dom, dzieciństwo ich dzieci, a więc Astrid, jej dwóch siostr i brata. W tomiku znajdziemy ponadto opowiadanie *Pamiętam...* zawierające również wiele wspomnień z pierwszych lat życia pisarki. Czy to był pierwowzór Bullerbyn? To już czytelnik musi sam rozstrzygnąć. Dobrze byłoby mieć pod ręką tę książkę czytając biografię Lindgren.

Sielskie dzieciństwo, jakie przeżyła pewna szwedzka dziewczynka urodzona w 1907 r., wpłynęło z pewnością na atmosferę *Dzieci z Bullerbyn* czy *Emila ze Smalandii*. (Te ostatnią książkę inspirowały wspomnienia ojca Astrid Lindgren, Samuela Augusta Ericssona). Pamięć o tym okresie życia przyczyniła się też z pewnością do powstania *Madiki z Czerwcowego Wzgórza*. Lecz przecież napisano wiele książek o szczęśliwym dzieciństwie. Czy to wystarczyłoby, aby cały świat uznał ją za jedną z największych współczesnych pisarek dla dzieci?

Gdyby odpowiedź była prosta, nie istniałaby tajemnica talentu. Dlatego warto prześledzić, w jaki sposób Margareta Strömstedt próbuje zbliżyć się do fenomenu Astrid Lindgren. To, co o niej pisze, sprawia, że zaczynamy lepiej rozumieć, czemu właśnie ta pisarka mogła stworzyć zarówno grzeczną *Liśkę z Bullerbyn*, jak i buntowniczą *Pippi*; zarówno psotnego *Emila*, jak i wrażliwego *Sucharka* (jednego z bohaterów *Braci Lwie Serce*). Olbrzymie bogactwo myśli i uczuć znajdujemy w utworach Lindgren. Pisarka nie unika problemów trudnych, a nawet tragicznych, jak samotność, choroba, śmierć. Ale czyż omijają one dzieci? Nie, a przecież wszystkie dzieci powinny być szczęśliwe... Astrid Lindgren mówiła to nie tylko w swoich książkach, tą dewizą kierowała się również w życiu.

Biografia Margarety Strömstedt, pozwalając nam poznać lepiej tę niezwykłą pisarkę, pomaga jednocześnie w głębszym zrozumieniu jej niezwykłej, jedynej w swoim rodzaju twórczości. Pierwsze wydanie książki ukazało się w 1977 r. Jednak drugie – to właśnie, które otrzymuje polski czytelnik – nie jest jego prostym powtórzeniem. Zawiera bowiem informacje z następnych dwudziestu lat życia pisarki. W ten sposób jej portret stał się pełniejszy.

Warto, naprawdę warto sięgnąć po tę pozycję, której znakomity przekład zawdzięczamy Annie Węgleńskiej, tłumacze na język polski takich, między innymi, książek Astrid Lindgren, jak *Ronja, córka zbójnika* czy *Madika z Czerwcowego Wzgórza*.

LIDIA BŁASZCZYK

■ **Margareta Strömstedt: *Astrid Lindgren. Opowieść o życiu i twórczości*. Warszawa: Wydawnictwo Nasza Księgarnia, 2000**

■ **O „Egmoncie”, kotach, mamie i miśkach**

Wydawnictwo „Egmont” dało się poznać, wzbogacając na początku lat dziewięćdziesiątych polski rynek książkowy o barwną produkcję Disneyowską.

Zrazu uciecha była wielka, po pierwsze dlatego, że przyjemnie jest dostać coś, co jeszcze nie tak dawno należało do lepszej części świata, a poza tym, co tu dużo mówić – własne pociechy, zagłębiwszy nosy w kolejnych numerach „Kaczora Donald’a”, stawały się jakby mniej dokuczliwe. Szybko jednak *disneye* się znudziły, stały się forpcztą literackiego i ilustratorskiego bezguścia, które zalało rynek. Czy jednak niczego nas nie nauczyły? Każdy, kto w jakiś sposób czuwa nad wychowaniem estetycznym dziecka, czy to w domu, czy w pracy, przekonał się, że mały konsument dóbr kultury lubi to, co wyraziste, barwne, skończone i masywne. Nie zachwyci go ani mistrzowską ręką wykonana ilustracja, ani sprawny literacko tekst, gdy ubierzemy je w papier niskiej klasy i wszechobecną niegdyś edytorską szarzyinę. To była ta lekcja i wiele wydawnictw skwapliwie z niej skorzystało.

„Egmont” nie stroni dziś od *disneyów*, ale też się do nich nie ogranicza. W swym profilu próbuje wypracować złoty środek, z jednej strony zaspokaja-

(Podobno będą też następne tomy). Wyboru wierszy dokonał Marek Głogowski, a ilustratorką jest Katarzyna Kotowska, autorka *Jeża*.

Urzekł mnie nastrój tych książek. Każda z nich jest poetycką opowieścią o najbliższym dziecku fragmente świata – domowych zwierzętach, rodzicach, zabawkach. Prosty zabieg formalny pozwolił przelamać chłodny porządek właściwy antologiom. Lek-tury wiersza nie rozpoczyna się tutaj odczytaniem tytułu i nazwiska autora – te informacje znajdują się na dole strony i muszą przyznać, że po przeczytaniu wiersza tym bardziej przyciągają wzrok: *któż to napisał?* Po chwili możemy już snuć opowieść dalej, poddając się jednocześnie pięknu poetyckiej frazy. Śledzimy figle zwierząt, odkrywamy ich charaktery, poznajemy zwyczaje i potrzeby, podglądamy właścicieli, czasami bijemy się w piersi, bo znowu to mama wyprowadza na spacer naszego pupila, chociaż obiecywaliśmy... Najcudniejsze w tomie *O kotach i psach* są wiersze o szczeniakach, smutne – o schroniskach.

jąc potrzeby „masowego” odbiorcy, zafascynowanego popularnymi serialami i przygodami bohaterów gier komputerowych, z drugiej zaś proponując książki ambitniejsze, ilustrowane przez artystów, wysmakowane edytorsko, a także książki popularno-naukowe (często przy tym pełne humoru, jak lubiana przez dzieci seria «Strraszna Historia» i jej podobne).

Tak się złożyło, że na lamach naszej rubryki nieraz była mowa o książkach wydanych przez „Egmont” – o rewelacyjnym *Jeżu*, cyklu o Magi Mag, cyklu o szkole wampirków, czy też o wspomnianych seriach, które uczą śmieszać. Dzisiaj chciałabym omówić nową serię, zatytułowaną «Wiersze Polskich Poetów». Jest to, jak tytuł wskazuje, seria poetycka, a więc szczególnie cenna, bo w tej materii odczuwamy wciąż niedosyt. Serię tworzą tematyczne antologie: *O kotach i psach*, *O mamie i tacie* i *O lalach i misiach*, wszystkie wydane w roku 2000.

Gdy otwieramy antologię wierszy *O mamie i tacie*, książka przywołuje nas tym samym wierszem, który wiódł w świat poezji o kotach i psach. I tak już będzie – fragment utworu Wiktora Woroszyńskiego *Pewna ilość przypomnień dla czytelników wierszy* to w omawianej serii jakby wrota otwierające świat co prawda zwyczajny, codzienny, ale widziany inaczej, poetycko, czy jak kto chce – magicznie. W tym świecie nie ma na szczęście złych rodziców. Czasami są roztargnieni – mamie przydałaby się lekcja gotowania, a tata bawi się kolejką elektryczną – ale zawsze dzieci czują się przy nich kochane i bezpieczne:

*Przytulić się do taty,
przymamulić się do mamy,
najpewniejszy to ratunek i pociecha,
przymamulić się do mamy,
przytulić się do taty
i już smutek, już zmartwienie
w mig ucieka!*

Emilia Waśniowska: *Wiersz dla taty i mamy!*

Trzeci tom poetycki autorzy antologii poświęcili zabawkom. Właściwie lalkom i misiom, ale... Ale najwyraźniej zrobiło im się żal chłopaków, przynajmniej tych, którzy nawet misia chętnie do ręki nie biorą, od dziecka otaczając się młotkami, śrubokrętami, samochodami, ewentualnie – piłkami. Dla nich to zakłócono nieco porządek tomu, wprowadzając wiersz Danuty Wawiłow *Kopareczka* oraz kilka innych dobrych wierszy o zabawkach chłopięcych. Przyszłym inżynierom też się coś należy!

Wiersze z tomu *O lalach i misiach* pokazują, jak bogaty jest świat dziecięcych doznań związanych z posiadanymi zabawkami. Są wśród nich przytulanki, dzielące z dzieckiem smutki i radości mijającego dnia, są lalki – małe córeczki, lalki – niepoprawne strojnisię, lalki zastępujące jedynakom rodzeństwo, głupiułki misie, które można uczyć rachunków nawet wtedy, gdy samemu się ich nie zna, a także lalki i misie będące swego rodzaju wyrzutem sumienia, bo sypią się z nich trociny, mają wylamane nogi, urwane uszka, są *zaniedbane, obdarte i chore* (Józef Ratajczak *Lalki*). Takie zniszczone zabawki czasami można naprawić, a czasami... trzeba się z nimi rozstać. Miło pomyśleć wtedy, że i one mają swoje Niebo – jego Panią jest Wielka Niedźwiedzica, która:

wszystkie MISIE kocha –
te bez łapek i bez uszu
i MISIA bez nosa...

Da im mleka z MLECZNEJ DROGI
i w górze wysoko
uśpi wszystkie smutne MISIE
w kołyskach z obłoków.

Tej subtelną i urokliwą metafizykę zawdzięczamy Dorocie Gellner (*Misie*). Oprócz wierszy tej uznanej

poetki młodszego pokolenia, w omawianych książkach znalazły się utwory m.in. Mieczysławy Buczkówny, Wandy Chotomskiej, Anny Kamieńskiej, Marii Konopnickiej, Joanny Kulmowej, Joanny Papuzińskiej, Ewy Szelburg-Zarembiny oraz panów, m.in. Czesława Janczarskiego, Ludwika Jerzego Kerna, Tadeusza Kubiaka, Józefa Ratajczaka, a także wielu twórców młodszego, m.in. autora antologii – Marka Głogowskiego.

Trzy dotychczas wydane tomy «Wierszy Polskich Poetów» są nad wyraz estetyczne. Przyciągają wzrok kolorową gustowną okładką oraz pomysłową oprawą plastyczną wnętrza. Katarzyna Kotowska posłużyła się technikami znanymi i artystom, i dzieciom – akwarelą, kredką, a także zastosowaną wcześniej w *Jeżu* wycinanką. Efekt jest smakowity. Ilustratorka stworzyła barwny, różnorodny, miękki i przytulny świat dziecka, w którym czuwają kochające oczy mamy, a tata gimnastykuje się (dosłownie), by utrzymać rodzinę. A ileż lalek i zwierzaków wymyśliła... Niektóre koty skaczą nawet po zeszyty w trzy linie, udając litery!

EWA GRUDA

■ *O kotach i psach* [wybór:] Marek Głogowski, [ilustr.:] Katarzyna Kotowska. Seria: Wiersze Polskich Poetów. Warszawa 2000, „Egmont”

■ *O mamie i tacie* [wybór:] Marek Głogowski, [ilustr.:] Katarzyna Kotowska. Seria: Wiersze Polskich Poetów. Warszawa 2000, „Egmont”

■ *O lalach i misiach* [wybór:] Marek Głogowski, [ilustr.:] Katarzyna Kotowska. Seria: Wiersze Polskich Poetów. Warszawa 2000, „Egmont”

Polskie Towarzystwo Czytelnicze, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach zapraszają na

FORUM CZYTELNICZE VIII „Literatura – piśmienność – biblioteki”

– organizowane jak zwykle w podkieleckim ośrodku wypoczynkowym w Cedzynie w dniach 27-30 maja 2001 r.
Na program złożą się:

I. Literatura

1. Polaków czytania w XX wieku
2. Co się dzieje z językiem polskim
3. Problemy współczesności i literatury
4. Czytelnik wobec literatury

II. Samorządy – państwo – biblioteki

1. Państwo opiekuńcze w gospodarce rynkowej
2. Kto zasiał, ten zbiera (finansowanie bibliotek publicznych w Polsce i na świecie)
3. Jak rozmawiać z władzami lokalnymi
4. Komu są potrzebne biblioteki powiatowe

Autorami referatów będą pracownicy naukowcy wyższych uczelni i Biblioteki Narodowej. Obrady poprzedzi tradycyjne spotkanie z wydawcami. Przygotujemy dyskusje w grupach, program kulturalny oraz spotkanie towarzyskie. Szczegółowy program przesyłamy na początku maja br. bibliotekom, które zgłoszą udział swych pracowników w Forum. Opłata za pobyt 1 osoby będzie niższa niż w poprzednim roku dzięki upustom zyskanym w ośrodku i wyniesie 540 zł w pokoju 2 osobowym. Koszt pobytu w pokoju 1 osobowym: 740 zł. Możemy rezerwować pobyt w dodatkowe dni (wcześniejszy przyjazd, późniejszy odjazd) proponując zainteresowanym uiszczenie dodatkowej opłaty w recepcji hotelu.

Informacje i zgłoszenia do dnia 20 kwietnia 2001 r.: Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach, Rynek 5, 25-303 Kielce 12, skrytka pocztowa 130, tel. (0-41) 34-470-74, tel./fax (0-41) 34-459-21

BOGDAN KLUKOWSKI

I znowu ten VAT jak bat

Nasi troskliwi ministrowie i posłowie od kilku miesięcy przekonywali siebie samych i swoich bliźnich, że ta złośliwa Unia Europejska nie wpuści nas z powodu stosowania zerowej stawki podatku od wartości dodanej, czyli VAT na książki i czasopisma, że musimy równać do standardów, że inni od dawna stosują podwyższoną stawkę podatkową na produkty wypuszczone na papierze, że... i tym podobne dyrdymały. Kiedy po raz kolejny wydawcy przypomnieli, że stawki w każdym z krajów Unii są różnicowane, że kraje te mają autonomię w dziedzinie ustalania stawek podatkowych od produktów ze sfery kultury (do których ze wstydem zalicza się w naszym kraju jeszcze książki i czasopisma), okazało się, że przedłużono zerową stawkę na książki. Ale żeby nie było uszczerbku na legislacyjnych zapalach licznych amatorów, postanowiono zróżnicować stawkę VAT na prasę. Podatki nie są jednak dziedziną dla amatorów. I z myślą o naszych troskliwych pisał nieodżałowany satyryk Andrzej Waligórski w swojej *Modlitwie*:

*Boże, najmędrzy z profesorów,
Racz przyjąć wniosek mój paniczny,
Uchowaj nas od Nikiforów,
W dziedzinach pozaartystycznych*

Na nic jednak zdały się przestrogi i zaklęcia, 17 listopada 2000 r. wypuszczony został naprędce sklecony bubeł legislacyjny w postaci fragmentu Ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym do końca roku 2003, gdzie ze skomplikowanych propozycji wyłączono na szczęście książkę, za to ochocko wzięto się za czasopisma wysokonakładowe. Ich cena sprzedaży wzrosła (już wzrosła!) przez podniesienie dotychczasowej stawki zerowej do siedmioprocentowej. Została stworzona zupełnie nieczytelna grupa czasopism specjalistycznych, wobec których utrzymano zerową stawkę VAT, ale konia z rzędem temu, kto bezbłędnie rozszyfruje zapis ustawodawcy:

Przez czasopisma specjalistyczne należy rozumieć wydawnictwa periodyczne objęte symbolem ISSN o szeroko pojętej tematyce kulturalnej i twórczej, edukacyjnej, naukowej i popularnonaukowej, społecznej, zawodowej i metodycznej, regionalnej i lokalnej, a także czasopisma przeznaczone dla niewidomych i niedowidzących, publikowane nie częściej niż raz w tygodniu

w postaci odrębnych zeszytów (numerów) objętych wspólnym tytułem, których zakończenia nie przewidyje się, ukazujące się na ogół w regularnych odstępach czasu w nakładzie nie wyższym niż 15.000 egzemplarzy (art. 50 Ustawy ust. 5b).

Nie będąc się wytrząsał nad konstrukcją przytoczonego zdania, nad „odkrywcza” próbą definiowania czegoś, co już dawno zostało zdefiniowane w statystycznych dokumentach międzynarodowych i krajowych. Żał mi konstruktorów tego zapisu, tak jak innemu satyrykowi (tym razem z lat sześćdziesiątych) było *żał naszych hokeistów przed meczem z Kanadą*.

Mecenas Wojciech Orzewski w drugim tego rocznym numerze miesięcznika „Wydawca” zamieścił na ten temat artykuł pod znamienym tytułem *Specjaliści od czasopism specjalistycznych*, w którym pokazał, w jakim pośpiechu, który przede wszystkim kojarzy się z niechlujstwem, sporządzano i konsultowano wykaz „czasopism specjalistycznych” i jak „nowocześnie”, tylko przy pomocy Internetu, zapoznano z nim zainteresowanych wydawców.

Pragnę przy tej okazji zwrócić uwagę na dwie sprawy. Pierwsza, to miejsce czasopism importowanych na naszym rynku, a druga to upowszechnianie czytelnictwa czasopism w bibliotekach publicznych i szkolnych. Do kraju sprowadzanych jest corocznie około 20 tysięcy tytułów czasopism zagranicznych, z tego około 17 tysięcy to czasopisma spełniające na szczęście kryteria z przytoczonej wyżej definicji, sprowadzane do bibliotek. Ale nikt nie zatroszczył się o to, by wprowadzić te tytuły na listę preferencyjną. Pozostałe tytuły czasopism importowanych są przedmiotem obrotu rynkowego i znajdują się w wolnej sprzedaży. Żaden z importowanych tytułów: tygodników, miesięczników i innych nie jest sprowadzany w nakładzie przekraczającym ustawowe 15 000 egzemplarzy; jestem pewien, że nie ma w Polsce tytułu importowanego, który ma nakład 5000 egzemplarzy. Każdy z tych tytułów jest (co oczywiste) drukowany w języku obcym i spełnia warunki specjalistycznego, gdyż trzeba być specjalistą (a więc znać język obcy), aby można było go przeczytać. Pytanie do autorów definicji: czy wobec tego popularny tygodnik „Newsweek” jest czasopismem specjalistycznym, czy też nie?

I kwestia bibliotek. Ich mizeria finansowa jest czymś tak oklepanym i oczywistym, że nie warto się powtarzać. Powinny gromadzić wiele tytułów czasopism, by zaspokoić potrzeby czytelników. Ale to przecież złuda. Na dodatek, żeby jeszcze je bardziej pogłębić, wprowadzono 22-procentowy podatek od usług poligraficznych, który to podatek odpiszą sobie wydawcy i drukarze, ale zapłaci odbiorca końcowy, czyli biblioteki i nabywcy indywidualni. Pozdrowienia z okazji 23 kwietnia, czyli Światowego Dnia Książki (i Czytelnictwa!). ■

Spotkanie z Adrianą Szymańską

W dniu 11 grudnia 2000 r. swoją twórczość prezentowała w *Salonie Pisarzy* Adriana Szymańska, poetka, pisarka, tłumaczka. Opublikowała kilkanaście tomików wierszy, ich wydawcą jest przede wszystkim „Czytelnik”. Debiutowała w 1968 r. tomikiem *Nieba codzienności*, najnowszy zbiorek, *Lato 1999*, ukazał się w 2000 r. Szymańska tłumaczy także poezję z francuskiego, macedońskiego, rosyjskiego i serbochorwackiego, również jej utwory były przekładane na wiele języków. Współpracuje z licznymi pismami kulturalnymi, m.in. z „Nowymi Książkami”, „Twórczością”, „Tygodnikiem Powszechnym”, „Więzią”, „Zeszytami Literackimi”. Jest członkiem rady redakcyjnej „Przeglądu Powszechnego”. Wśród przyznanych autorce nagród znajdują się: Nagroda Warszawskich Księgarzy Premiera Grudnia '93, Nagroda im. Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego (1994), Honorowa Nagroda Poznańskiego Przeglądu Nowości Wydawniczych (1999).

Adriana Szymańska, na przemian z Krzysztofem Gosztyłą, odczytała kilkanaście już opublikowanych wierszy. Znalazły się wśród nich: *Wyrok, Kamień przydrożny, W przedziale drugiej klasy, Moja córka i Franz Kafka, Miasteczko Rypin, Ostinetti, Do Zbigniewa Herberta, Potęga drobniagłów, Anioł na moście, Żadnego końca świata nie będzie, Modlitwa ziarnka piasku, Pretensja, Sukienka z liści, Być*.

O twórczości Adriany Szymańskiej mówiła Anna Nasitowska, podkreślając rzadko dziś spotykane wartości jej wierszy: ładunek emocjonalny, metafizykę, radość życia. Scharakteryzowała dokonujący się w twórczości Szymańskiej zwrot ku sprawom wiary, mówiąc, że jej poezja „przestała być ziemską, stała się podniebna”. Również w wypowiedziach uczestników spotkania, m.in. Janusza Krasińskiego, Wacława Oszejcy, Ludmiły Marjańskiej, podkreślano mądrość myśli zawartych w wierszach Szymańskiej, bogactwo uczuć, finezję języka, piękno formy. Z uznaniem mówiono o artystycznej interpretacji wierszy przez Krzysztofa Gosztyłę.

Na zakończenie poetka odczytała dwa nowe, jeszcze niepublikowane wiersze: *Dziewczyna* oraz *Na Browarnej*.

J. D.

Lutowe Salony Pisarzy

Dnia 13 lutego br. w *Salonie Pisarzy* rozprawiano nie tylko o literaturze, ale też o polityce i naszej historii najnowszej. Nic dziwnego. W spotkaniu organizowanym przez Bibliotekę Narodową wziął tym razem udział **Kazimierz Koźniewski**, powieściopisarz, reporter, krytyk literacki, publicysta. Witając swego gościa, gospodarz *Salonu*, dyrektor Michał Jagiełło uznał, że jego dorobkiem można by obdzielić kilka osób. Sam gość, urodzony gawędziarz, przypomniał słuchaczom „początek swojej pracy literackiej”, czyli koleje pisania i publikowania trzech pierwszych książek. Powstałe jeszcze podczas wojny *Stany zjednoczone Europy* i *Rok ziemi obcej* to zapis atmosfery w polskich środowiskach kombatanckich na Zachodzie. Losy tych tekstów nie były łatwiejsze niż ludzi – ukrywane, palone, znalazły czytelników dopiero w powojennych latach. Barwny opis swych wędrówek i perypetii wojennych zawarł Kazimierz Koźniewski w pisanej na zamówienie już w 1945 r. *Szczotce do butów*, a drukowanej w odcinkach na łamach „Przekroju”. Do autobiograficznych wojennych wątków wracał autor jeszcze kilkakrotnie (*Przez dziesięć wojen, Pierwsza wojna z Gestapo, Sto koni do stu brzegów*).

Teraz Kazimierz Koźniewski kończy książkę poświęconą tygodnikowi „Polityka”, z którym związany był od pierwszego numeru. A przypomnijmy, że wiele cennych informacji o polskiej prasie i życiu literackim mogą znaleźć zainteresowani w opublikowanych już szkiecach poświęconych historii tygodników społeczno-literackich okresu przed- i powojennego (*Historia co tydzień, cz. 1–3; Ile głosów – tyle prawd*). Informacja o planowanym zbiorze swoich „opowiadań dla niewielkiej liczby czytelników, których interesuje historia najnowsza” wzbudziła żywe zainteresowanie zgromadzonych na sali zwolenników i przeciwników fabularyzowania historii. Liczne pytania kończące spotkanie z pisarzem dotyczyły spraw tak ważkich jak naród, państwo, wolność, równość i tak aktualnych jak repywatyzacja, nacjonalizm, ocena polskiej sceny politycznej.

Ostatniego lutowego dnia na spotkanie z czytelnikami przybył do *Salonu Pisarzy* **Janusz Odrowąż-Pieniążek**, pisarz, eseista, edytor o ogromnym dorobku, muzealnik, od kilkudziesięciu już lat dyrektorujący

Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, redaktor naczelny „Blok-Notesu” i „Muzealnictwa”, poszukiwacz poloników, mickiewiczolog, wielokrotnie doceniany przez różne gremia za zasługi dla kultury polskiej. Autorska lektura krótkiego opowiadania *Oceń charoza doroga*, powstałego w 1965 r. podczas poszukiwań śladów polskich zesłańców po powstaniu listopadowym, pozwoliła słuchaczom cieszyć się „zanurzeniem w historii, nasyceniem konkretem, delikatnym poczuciem humoru” tak charakterystycznymi dla jego prozy. Janusz Pieniążek sam uważa się za pisarza niedzielnego i wakacyjnego, a do pisarstwa doprowadziły go podróże pod koniec lat pięćdziesiątych i będące ich pokłosiem uroczyste *Opowiadania paryskie* (1963 r.). W jego prozie „mało jest fantazji”. Zbierany, notowany materiał, potem artystycznie przerabiany to dla twórcy „zaplecze z realiów utkane”. A jak wyznał mu pierwowzór bohaterki *Matżeństwa* z *Linda Winters* (I wyd. 1971): „najgorsze, że to wszystko prawda”.

Zainteresowanie i troskę dyrektora Muzeum Literatury, dyrektora Biblioteki Narodowej i pozostałych uczestników tej rozmowy budził niepewny los wielu bezcennych archiwów emigracyjnych.

Pasja Janusza Pieniążka (wie on o Mickiewiczu chyba więcej niż sam Wieszczyk) prowadziła go do wielu miejsc świata. I barwnymi opowieściami o spotkaniach z ludźmi znanymi i zupełnie zwykłymi zakończyło się kolejne spotkanie z literaturą w Bibliotece Narodowej.

BARBARA KOŁODZIEJCZYK

Instytut Książki i Czytelnictwa BN

BIBLIOTEKARZ RADOMSKI

Pierwotny podtytuł „Biuletyn Informacyjny Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Radomiu”, obecny „Kwartalnik Informacyjno-Publicystyczny Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu”.

Czasopismo ukazuje się nieprzerwanie od drugiej połowy 1993 r. Do chwili obecnej zostało wydanych 30 numerów. Adresowane jest głównie do bibliotekarzy bibliotek publicznych z terenu byłego województwa radomskiego, choć sięgają po nie również pracownicy innych bibliotek.

Pismo powstało w celu umożliwienia przepływu informacji między poszczególnymi bibliotekami w regionie, jak i pomiędzy ministerstwem kultury, Biblioteką Narodową, biblioteką wojewódzką, obecnie również powiatową, a bibliotekami gminnymi. Stało się także forum wymiany doświadczeń i przemyśleń dotyczących naszych spraw zawodowych, przekazywania sobie nawzajem rad, uwag, spostrzeżeń ułatwiających codzienną pracę.

Na łamach „Bibliotekarza Radomskiego” poruszane są problemy dotyczące zawodu bibliotekarza. Można w nim znaleźć omówienia aktów prawnych, zmian w przepisach dotyczących bibliotek, spr-

wozдания z ogólnopolskich seminariów, spotkań, konferencji, zjazdów, pomoce metodyczne (np. zestawienia bibliograficzne, konspekty lekcji bibliotecznych, regulaminy konkursów czytelniczych, scenariusze wystaw i innych imprez kulturalnych), przegląd piśmiennictwa regionalnego, prezentacje czasopism lokalnych, noty o nowościach wydawniczych, kronikę ważniejszych wydarzeń, które miały miejsce w bibliotekach, prezentacje sylwetek zasłużonych bibliotekarzy, materiały związane z jubileuszami bibliotek, artykuły dotyczące historii regionu, kącik literacki. Lista tematów nie jest stała ani zamknięta. Ostatecznie kształtuje ją życie i zmieniające się warunki, w jakich przychodzi nam pracować.

Autorami artykułów publikowanych w kwartalniku są pracownicy MBP w Radomiu i bibliotek z terenu byłego województwa radomskiego. Chętnie publikują u nas regionaliści oraz miejscowi literaci (mimo, iż autorzy wydrukowanych tekstów nie otrzymują honorariów).

Na szczególną uwagę w siedmioletniej historii „Bibliotekarza Radomskiego” zasługują dwa numery. Pierwszy z nich to łączony numer 3/4 z 1995 r. poświęcony dorobkowi bibliotekarstwa radomskiego w okresie dwudziestolecia 1975–95 przedstawionego zarówno w syntetycznej formie opisowej, jak i w postaci kalendarium dla wszystkich bibliotek na terenie województwa radomskiego. Drugi ze szczególnie ważnych numerów ukazał się w 1997 r. (4/97) i był w całości poświęcony bibliotece publicznej w Radomiu z racji siedemdziesiątej piątej rocznicy jej istnienia. Zawierał rys historyczny, informacje o zbiorach, o działalności ponadlokalnej, o patronach biblioteki (Józefie Andrzeju i Andrzeju Stanisławie Załuskich) oraz wykaz wszystkich pracowników z lat 1922–1997 w układzie alfabetycznym.

Wydawcą „Bibliotekarza Radomskiego” jest Miejska Biblioteka Publiczna w Radomiu. W bibliotece wykonywany jest skład komputerowy i opracowanie graficzne. Od 1999 r. zmianie uległa szata graficzna pisma, zaczęły pojawiać się ilustracje.

Nakład czasopisma wynosi 200–250 egzemplarzy drukowanych w formacie A5. Objętość poszczególnych numerów nie jest stała. Waha się od 50 nawet do 130 stron w numerach łączonych. Cena jednego egzemplarza wynosi 4 zł. Do 1999 r. redaktorem naczelnym była **Danuta Tomczyk**. Obecnie „Bibliotekarza...” redaguje kolegium, w skład którego wchodzi pracownicy MBP w Radomiu: **Jerzy Sekulski** – redaktor naczelny, **Maria Kaczmarek**, **Maria**

Kośmińska-Wójtowicz, **Teresa Majdak** – sekretarz redakcji, **Zofia Nogaś**, **Joanna Nagay**, **Anna Skubisz** – zastępca redaktora naczelnego.

ANNA SKUBISZ

Bibliotekarz Radomski. Kwartalnik Informacyjno-Publicystyczny Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu. Radom 1993 – ISSN 1230-869X

BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO

Wystawa starych książek

Pomysł, aby zorganizować wystawę starych książek zaczerpnęłam z jednego z wydań „Biblioteki w Szkole”. Spodobał się on uczniom Szkoły Podstawowej nr 11 w Tarnowskich Górach. Wiele osób zgłosiło chęć przyniesienia eksponatów na wystawę. Miały to być książki z XIX i początku XX w. Nie spodziewałam się, że zdobędziemy aż 45 pozycji. Najstarsza z nich – powieść w języku niemieckim, pisana gotykiem – pochodziła z 1846 r. (wydana w Lipsku). Na wystawie znalazły się książki w języku niemieckim (w większości pisane gotykiem), polskim, 1 książka w języku angielskim i 1 książka w języku francuskim. Podzieliłam je tematycznie na religijne, przyrodnicze i literaturę piękną.

Na wystawie znalazły się między innymi:

- ◆ Modlitewnik z 1858 r. – wydany w Lipsku
- ◆ Wybór wierszy poetów angielskich z 1864 r. – w języku angielskim
- ◆ *Żywot Najświętszej Maryi Panny i Świętego Józefa* z 1888 r.
- ◆ Biblia z Kroniką Rodziną z 1902 r. – wydana w Berlinie
- ◆ Elementarz – w języku polskim z obrazkami z 1901 r.
- ◆ *Poezye Juliusza Słowackiego* z 1899 r. – wydane w Mikołowie nakładem Karola Miarki
- ◆ *Ogniem i mieczem*. Tom 2 z 1896 r. – wydany w Warszawie z adnotacją w języku rosyjskim, że cenzura dopuściła do druku
- ◆ *Niech żyje* – zbiór toastów i przemówień z 1900 r. – wydany w Bytomiu po polsku
- ◆ *Historia naturalna* z 1919 r. – podręcznik do przyrody dla klasy I gimnazjum.

Pod każdą książką została umieszczona karteczka z tytułem, rokiem wydania, imieniem i nazwiskiem ucznia, który książkę przyniósł. Pomiedzy eksponatami rozrzucono stare fotografie dziadków, babć i wujków z początku wieku, a gdzieś tam leżały zasuszone kwiaty. Nad stołami z książkami umieszciliśmy plansze przedstawiające dzieje książki, historię drukarstwa, jak również cytaty, „złote myśli” zachęcające do czytania. Na pianinie stojącym

w czytelni postawiliśmy dekorację, na którą składały się: lampa stojąca z początku wieku, haftowany

obrus z lat 30-tych XX w., stary album z rodzinnymi zdjęciami i zeszyt księgowy z 1940 r., prowadzony niezwykle starannie i estetycznie.

Wystawa miała na celu zaznajomienie uczniów z historią książki i drukarstwa, pokazanie różnic między książką drukowaną przed stu laty a obecnie, a przede wszystkim wyrobienie w uczniach potrzeby poszanowania starych ksiąg, które są cenną pamiątką rodzinną i niejednokrotnie mają dużą wartość materialną.

Uczniowie z aktywu bibliotecznego bardzo zaangażowali się w przygotowanie wystawy. Trzeba było przemeblować czytelnie, porozwieszając zasłony na regałach i przyczepić planse. Porozwieszali także w szkole zaproszenia na wystawę.

Wystawa została otwarta 07.11.2000 r. po zebraniu z rodzicami. Rodzice uczniów bardzo chętnie obejrzeli przygotowane ekspozyty i niejednokrotnie wskazywali na to, że przygotowanie wystawy to cenna inicjatywa warta rozpropagowania. W następnych dniach wystawę obejrzeli wszyscy uczniowie i pracownicy naszej szkoły. Poszczególne klasy

przychodziły z nauczycielami w czasie lekcji. Warto też dodać, że uczniowie, którzy przynieśli najstarsze książki, zostali nagrodzeni.

Ponadto na wystawę zostały zaproszone również inne szkoły. Ekspozycję zwiedził nauczyciel bibliotekarz wraz z aktywem bibliotecznym ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Tamowskich Górach; nauczyciel bibliotekarz, aktywny wicedyrektor Zespołu Szkół Publicznych nr 3 w Tamowskich Górach, klasa VIa i VIb wraz z wychowawczyniami ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Tamowskich Górach, a także uczniowie z sąsiedniej gminy – klasy: IIa, b, c, d, gimnazjum wraz z wychowawczyniami z Zespołu Szkół Gminnych w Miasteczku Śląskim. Odwiedziny te odbywały się w ramach zajęć otwartych.

Impreza udała się. Biblioteka szkolna po raz kolejny zaistniała w środowisku szkolnym i pozaszkolnym, co ogromnie wpływa na kształtowanie jej pozytywnego wizerunku.

ANNA JAKSIK

Nauczyciel bibliotekarz
w SP nr 11 w Tamowskich Górach

Czy naprawdę jest tak źle?

Do napisania skłonił mnie artykuł w numerze 1/2001 pani Grażyny Szpulał pt. „Biblioteka szkolna a reforma edukacji”. Ja również jestem nauczycielką z dwudziestoletnim stażem, chociaż w bibliotece pracuję dopiero 12 lat. Pracuję w niewielkiej miejscowości koło Krzeszowic. Zaczynałam pracę w pomieszczeniu, w którym mieściło się zaledwie kilka regałów. W czasie swoich 12 lat pracy dwukrotnie zmieniłam lokal. Dzięki swojemu uporowi i oczywiście zrozumieniu dyrekcji, w chwili obecnej pomieszczenia biblioteki to trzy widne i przestronne lokale. Znacznie powiększony został księgozbiór, w tym głównie księgozbiór podręczny (choć wciąż może nie jest on jeszcze w pełni taki, jaki by się nam wszystkim marzył).

Wiem, że czasy, które nadeszły dla oświaty i dla bibliotek szkolnych są trudne, ale odkąd pamiętam zawsze tak było. Myślę, że nie należy narzekać, lecz szukać rozwiązań. Bardzo wiele zależy od nas samych, tego jaką wykażemy się inicjatywą i czy będziemy tak działać, aby przekonać do siebie dyrektora, nauczycieli, uczniów i ich rodziców. Przez te lata często prowadziłam działania, które nie ukrywam – przynosiły korzyści finansowe dla „mojej” biblioteki. Włączałam się aktywnie w imprezy organizowane przez szkołę dla całej naszej społeczności wiejskiej. Ścisłe współpracuję z księgar-

nią „Jura”, dzięki której tradycją naszej szkoły stały się kiermasze książkowe, cieszące się dużą popularnością. Otrzymuję również od tej księgarni gwiazdkowy prezent w postaci książek. Organizuję dyskoteki dla młodzieży z naszej miejscowości (co umożliwiło mi zakup drukarki). Piszę do wydawnictw o pomoc we wzbogacaniu księgozbioru. Ale to przecież nie wszystko, sądzę że najważniejsze jest również uświadomienie dyrektorowi, że biblioteka to nie tylko pomieszczenie, gdzie wypożyczają się książki, ale jest to miejsce, które ma stać się interdyscyplinarną pracownią pomocną nam wszystkim zarówno uczniom, jak i nauczycielom. Może ja trafiłam na dyrektora, który to rozumie, bo naprawdę nie mam większych problemów. Pieniądże na książki otrzymuję co roku, może nie są

Moja biblioteka

to zawrotne sumy (3–5 tys.), oprócz tego mam pieniądze na prenumeratę czasopism (są to wszystkie czasopisma metodyczne oraz pięć tytułów dla młodzieży). W 2000 r. otrzymałam nowy komputer, który będzie wkrótce podłączony do sieci Internet. Powiększam bazę o CD-ROM-y.

Reasumując, czy reforma spełni nasze oczekiwania zależy niestety od nas samych, a nie od pana ministra. Musimy tak działać, aby wykorzystać wszystkie możliwości. Ktoś mi zarzuci – no dobrze, ale to nie należy do zakresu moich obowiązków. Niestety nauczyciel to zawód pełen wyzwań, a nauczyciel bibliotekarz w szczególności.

ANNA BIELEWICZ

Szkoła Podstawowa w Woli Filipowskiej

W roku 1995 UNESCO ogłosiło 23 kwietnia
ŚWIATOWYM DNIEM KSIĄŻKI

Tego dnia 1616 r. zmarł M. de Cervantes Saavedra, autor *Don Kichota* i na pamiątkę tego wydarzenia mieszkańcy Katalonii obdarowują swoich bliskich różą i książką. Biblioteki upamiętniają ten dzień poprzez różnorodne działania promocyjne związane z książką.

Echa Światowego Dnia Książki '2000

Włocławski Dzień Książki

Informacje i sugestie przedstawicielei Polskiej Izby Książki zachęcające do organizowania w bibliotekach obchodów Światowego Dnia Książki, zmobilizowały mnie do przekazania własnych doświadczeń związanych ze świętowaniem Dnia Książki przez włocławskie biblioteki publiczne. Już w roku 1996, po ogłoszeniu decyzji UNESCO, Wojewódzka Biblioteka Publiczna we Włocławku (taki mieliśmy wówczas status) z entuzjazmem przystąpiła do obchodów święta, które jak przypuszczaliśmy, może być doskonałą okazją do zwrócenia uwagi zarówno naszych czytelników, jak i miejscowych władz na charakter i działalność biblioteki. Od początku nawiązaliśmy do katońskiego zwyczaju obdarowywania w tym dniu czytelników książką (przez nich wypożyczoną lub kupioną) i różą. Zachęciliśmy więc do współpracy i sponsoringu kilka włocławskich kwiaciarni, które nieodpłatnie obdarowały nas koszami róż. Przeznaczaliśmy je dla czytelników odwiedzających nasze placówki, zyskując ich podziw i uśmiech, a jednocześnie większe zainteresowanie naszą pracą. Rozdzwoniły się telefony, a nasza „akcja” znalazła zainteresowanie i poparcie mediów.

W następnych latach formuła obchodów Światowego Dnia Książki coraz bardziej się rozrastała. Obecnie jest to prawdziwe święto książki, autorów, wydawców i oczywiście czytelników. Na tych ostatnich czekają zaproszeni pisarze i poeci, którzy po spotkaniach autorskich podpisują swoje książki. Szacunkiem i uwagą darzymy też naszych regionalnych twórców i wydawców, którzy tego dnia na specjalnych stoiskach, prezentują swoje wydawnictwa i rozmawiają z czytelnikami.

Odrębny cykl imprez przygotowujemy dla dzieci, którym oferujemy konkursy czytelnicze z nagrodami, pokazy książko-zabawek, spotkania z ulubionymi autorami, a zamiast kwiatów, którymi obdarowywani są dorośli czytelnicy – dzieciom fundujemy cukierki. Parter bibliotecznego budynku przy ul.

Warszawskiej we Włocławku zapełnia się stoiskami, na których książki sprzedawane są zarówno przez Bibliotekę, jak i wydawców z zewnątrz. W czytelnich królują tego dnia pisarze i poeci, a w sieci placówek bibliotecznych prezentowane są towarzyszące obchodom wystawy, nawiązujące tematycznie do historii książki.

W ostatnich dwóch latach obchodom Światowego Dnia Książki, oprócz pięknego hasła „Myślę więc czytam”, towarzyszy idea zaprezentowania różnych form rozwoju książki: „Od papirusu do książki multimedialnej”. Istotnym elementem całej imprezy jest więc prezentacja książki multimedialnej lub pokaz medialny na temat bibliotecznej oferty dotyczącej książek przeznaczonych zarówno do wypożyczenia, jak i listy nowości oferowanych do sprzedaży w bibliotecznej księgarni.

O tym, że obchody Światowego Dnia Książki są imprezą potrzebną, świadczy fakt, że wytworzyła się już w naszym mieście kwietniowa tradycja obchodów tego święta, które nieodłącznie kojarzy się z książką i biblioteką. W czasie tegorocznych obchodów nie trzeba już było specjalnie przekonywać ani instytucji i wydawców do udziału w naszej imprezie, ani sponsorów do przekazania słodyczy lub kwiatów dla naszych czytelników. Spotkaliśmy się też z dużą życzliwością i pomocą Urzędu Miasta, któremu nasza placówka podlega.

MARIA ZIELIŃSKA

Dzień książki i literatury w Ślubicach

Z okazji Święta Książki, 14 kwietnia 2000 r. biblioteka przeżywała prawdziwe obłędnie ludzi związanych z kulturą i literaturą. Goszczono delegację pisarzy polskich i niemieckich, którzy corocznie spotykają się na wspólnych warsztatach, a jeden dzień przeznaczają na spotkania z dziećmi i młodzieżą.

Grupa literatów zwiedziła bibliotekę, zapoznała się z jej szeroką i wszechstronną działalnością kulturalną oraz udzieliła wywiadów lokalnym gazetom. Po zakończeniu części oficjalnej poszczególni pisarze spotkali się z dziećmi i młodzieżą powiatu słubickiego.

W sali promocji słubickiej biblioteki z uczniami szkół ponadpodstawowych rozmawiał Siegfried Schumacher – przewodniczący Niemiecko-Polskiego Biura Literackiego z rejonu Brandenburgii.

W oddziale dla dorosłych inna grupa młodzieży Liceum Ogólnokształcącego i Zespołu Szkół Samochodowych miała okazję wysłuchać fragmentów prozy i podyskutować z pisarzem szczególnie związanym z regionem lubuskim – Januszem Koniuszem.

W oddziale dziecięcym pisarka niemiecka Ursula Matenaer zapoznała dzieci ze swoimi krótkimi formami literackimi. Odpowiadała również na spontaniczne pytania przedszkolaków i uczniów młodszych klas szkoły podstawowej. Dzieci podarowały autorce albumy zawierające ich prace plastyczne, związane tematycznie z najnowszą książką M. Matenaer *Z ogonkiem i łapką*. Z pozostałych prac przygotowano wystawę, którą można było zobaczyć w oddziale dla dzieci.

Z uczniami Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Słubicach i czytelnikami filii w Kunowicach spotkała się pisarka literatury dziecięcej Izabella Koniusz.

Biblioteka Miasta i Gminy w Cybince miała z kolei okazję gościć pisarza niemieckiego Herberta Somplatzki, który spotkał się z uczniami klas III i IV-tych szkoły podstawowej.

Tego dnia wiele osób młodego pokolenia miało okazję porozmawiać z pisarzami polskimi i niemieckimi, zapoznać się z różnymi utworami literackimi, co mam nadzieję zaowocuje większym lub choćby nie malejącym udziałem w czytelnictwie różnorodnej literatury.

Słubicka biblioteka publiczna jest inicjatorem wielu działań na rzecz upowszechniania książki i integracji środowiska bibliotekarzy różnych sieci w powiecie. Stanowi przykład właściwej współpracy polskich i niemieckich instytucji kultury, działających na rzecz swojego środowiska.

DOROTA RUTKA

Zespół Szkół w Słubicach

Biblioteka w Rzgowie

W Rzgowie, osadzie położonej na trakcie z Piotrkowa Trybunalskiego do Łodzi, pierwszą powszechnie dostępną biblioteką była założona przez księdza Pawła Załuskę Biblioteka Parafialna, do której zakupił 600 książek.

W latach trzydziestych Rzgów otrzymał 700 książek z Wydziału Powiatowego dla placówki, która przyjęła nazwę Biblioteka Powszechna Sejmikowa. Działała też nadal Biblioteka Parafialna i dwie małe biblioteki: szkolna i techniczna Straży Ogniowej. Po wybuchu II wojny światowej i wkroczeniu armii niemieckiej książki z Biblioteki Sejmikowej przeniesiono do szkoły, wkrótce zamienionej na magazyn zbożowy, a następnie spalono. Księgozbiór z Biblioteki Parafialnej rozdano mieszkańcom. Po wyzwoleniu na skutek odezwy Zarządu Gminnego odzyskano od mieszkańców Rzgowa ponad 200 książek oraz otrzymano 100 książek od byłego dyrektora Widzewskiej Manufaktury.

Z tych zbiorów powstała w czerwcu 1945 r. Biblioteka Gminna licząca 384 wol., która zarejestrowała 63 czytelników. Od stycznia 1946 r. Bibliotekę zaczęła prowadzić Helena Krajewska. Od 1948 r.

opiekę nad Biblioteką przejęła Biblioteka Powiatowa w Łodzi. W tym też czasie rozpoczęła się organizacja punktów bibliotecznych, których w roku 1953 było 9. Od roku 1956 przez pewien okres biblioteka prowadziła zespół teatralny. Mieściła się w centrum Rzgowa, lecz w małym 30-metrowym pomieszczeniu, posiadając księgozbiór liczący 5884 wol. i 264 czytelników oraz 7 punktów bibliotecznych (z 252 czytelnikami).

Organizacja konkursów recytatorskich, dużych wystaw i przyjmowanie przyjeżdżających pisarzy wymagało współpracy ze szkołą podstawową i Kołem Gospodyń Wiejskich. Gośćmi Biblioteki byli wtedy m.in. tacy literaci jak: Jan Koprowski, Wiesław Jażdżyński, Seweryna Szmaglewska, Edward Szuster. Dnia 1 czerwca 1976 r. kierownictwo Biblioteki objęła Mirosława Olszewska. W kwietniu 1977 r. 70-metrowy lokal przy Urzędzie Gminy zamieniono na 2-pokojowe pomieszczenie (ok. 100 m²) przy ul. Rawskiej 8. Księgozbiór Biblioteki Gminnej w końcu lat 80. wynosił 18 844 wol. i korzystało z niego 1600 czytelników. GBP obejmowała opieką 2 filie w Guzewie i w Gospodarzu oraz 6 punktów bibliotecznych.

W latach dziewięćdziesiątych książki filii w Guzewie przeniesiono do biblioteki szkoły podstawowej, a z Gospodarza do GBP w Rzgowie oraz do bibliotek szkolnych w Kalinie i Guzowie. W 1999 r. księgozbiór liczył 19 649 wol. Zarejestrowano 1301 czytelników, a wypożyczeń 19 620 wol. W związku z powołaniem gimnazjum w ramach reformy szkolnictwa zmieniono znowu lokalizację Biblioteki, przenosząc ją w czerwcu 2000 r. na parter do samodzielnego ogólnie dostępnego pomieszczenia (180 m²) obejmującego 2 wypożyczalnie: dla dorosłych oraz dla dzieci i młodzieży i 2 kącki czytelnicze – księgozbioru podręcznego i prasy, czytelnię oraz zaplecze. Dla czytelników dziecięcych Biblioteka organizuje oprócz wystaw, takie formy jak: spotkania z baśnią, spotkania kukielkowe, czytanie lektur, lekcje biblioteczne tematyczne i z przysposobienia bibliotecznego, konkursy rysunkowe. Przysposabia także do konkursów recytatorskich. Akcentuje się corocznie Dzień Dziecka, Dzień Matki, Dzień Babi i Dziadka itp. Młodzież starsza może też korzystać z kartotek zagadnieniowych, tekstowych i regionalnej Biblioteki dla dorosłych oraz z katalogu tytułowo-poziomowego dla dzieci

i młodzieży. Biblioteka posiada: katalog alfabetyczny wszystkich zbiorów oraz dziecięcych, katalogi rzeczowe ogólne i zbiorów wydzielonych.

Biblioteka prowadzi też działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, dostarczając im książki do domów i uzupełniając wydzieloną półkę książek z dużym drukiem. W latach 70. i 80. Biblioteka gościła na spotkaniach takich literatów jak Honorata Chrościelewska, Tadeusz Chrościelewski, Edward Kopyczyński, Henryk Czarnecki i innych oraz aktorów L. Benke, J. Szewczyka, K. Strońską, S. Kowalewskiego. Odbywały się też prelekcje lekarzy, prawników, podróżników. Od kilku lat, mimo posiadanych środków na ten cel, w bibliotece odbywają się przede wszystkim spotkania z prelegentami TWP i prowadzone są podstawowe formy działalności kulturalno-oświatowej. Z roku na rok wzrasta liczba czytelników GBP w Rzgowie. W 1999 r. zarejestrowano 1301 czytelników, co stanowiło 15,6% mieszkańców całej gminy. Należy życzyć tej zasłużonej placówce dalszego pomyślnego rozwoju, wspaniałych nowości wydawniczych i wielu nowych czytelników.

IZABELA NAGÓRSKA

Pasowanie pierwszoklasistów na czytelnika biblioteki

Pasowanie uczniów klas pierwszych na czytelnika biblioteki Szkoły Podstawowej nr 5 w Bielsku Podlaskim stało się już tradycją w kalendarzu uroczystości szkolnych. Poprzedza je pierwszy semestr nauki; uroczystość odbywa się w ostatnim tygodniu przed feriami zimowymi. W tym czasie dzieci, powoli wdrażając się w społeczność uczniowską, poznają swoje prawa i obowiązki, najbliższe otoczenie, szkołę, kolegów – swoją małą ojczyznę i Ojczyznę w szerszym znaczeniu. Uczniowie poznają cały alfabet, potrafią czytać, zaczynają kształtować i rozwijać swoje pierwsze zainteresowania poprzez książkę. Pasowanie na czytelnika to wielkie przeżycie dla dzieci. Przedstawienie związane z książką, biblioteką przygotowywane przez uczniów klas drugich weszło na stałe do repertuaru pasowania. Najważniejszy moment całej uroczystości to złożenie przyrzeczenia i sam akt pasowania na czytelnika biblioteki szkolnej.

Słowa przyrzeczenia są następującej treści.

*My, uczniowie pierwszej klasy
Tobie, Książko, przyrzekamy,
że szanować Cię będziemy
krzywdy zrobić Ci nie damy.
Obowiązków czytelnika
będziemy przestrzegać pilnie
i z Twych rad i Twych mądrości
korzystać od dziś usilnie!
Przyrzekamy!*

Po tym podniosłym akcie następuje pasowanie na czytelnika połączone z wręczeniem pamiątkowych zakładek do książek, wykonanych przez uczniów z klas drugich. Uczniowie z wielką radością przyjmują te upominki. Przez długi okres towarzyszą owe zakładki przy czytaniu pierwszych książek. Dla podkreślenia tak ważnego wydarzenia w życiu klasy, na ręce pań składane są pamiątkowe dyplomy, które widnieją na gazetce klasowej.

HALINA ZINIEWICZ
Szkoła Podstawowa nr 5 w Bielsku Podlaskim

Z wizytą u Skrzatów

Uroczystość pasowania uczniów klasy pierwszych na czytelników biblioteki szkolnej stała się tradycją szkolną. Organizuje się ją na początku drugiego semestru, kiedy pierwszaki znają już cały alfabet i potrafią czytać.

Tydzień przed pasowaniem klasy pierwsze i ich wychowawcy otrzymują od bibliotekarzy ustne i pisemne zaproszenia na uroczystość, która zawsze odbywa się w bibliotece. W zorganizowaniu imprezy z wielkim zaangażowaniem pomagają uczennice z aktywu bibliotecznego, które występują w scenkach, wręczają zakładki itp.

W dniu pasowania biblioteka jest odświętnie udekorowana napisem: „Witamy klasy pierwsze” i balonami. Ze względu na małe pomieszczenie biblioteczne każda klasa I przychodzi na uroczystość o innej godzinie. Pierwsza wizyta najmłodszych uczniów w bibliotece kończy się zawsze wypożyczeniem samodzielnie wybranej książki.

PRZEBIEG UROCZYŚTOŚCI

Dzieci wraz z wychowawczynią wchodzi do biblioteki i siadają półkolem na krzesłach. Za regałami schowane są dziewczęta z aktywu bibliotecznego, przebrane za skrzaty.

Bibliotekarka

Witam klasę Ia! Gdzie się teraz znajdujecie? *(uczniowie odpowiadają)*

Czy wiecie co to jest biblioteka? *(uczniowie odpowiadają)*

A po co się do niej przychodzi? *(uczniowie odpowiadają)*

A wiecie, kim ja jestem? *(uczniowie odpowiadają)*

Dzisiaj zostaniecie czytelnikami naszej szkolnej biblioteki. Każdy z Was będzie miał założoną kartę czytelnika, na której będę zapisywała wypożyczone przez Was książki. Poza tym...

Skrzat 1 *(wychodzi zza regalu)*

Dobrze, dobrze... A czy nie za szybko mówi Pani o tym wypożyczeniu?

Bibliotekarka

Jak to – za szybko? Nie rozumiem... A kim Ty w ogóle jesteś?

Skrzat 1

Ja? Ja jestem skrzatem. Mieszkam sobie tutaj między książkami... Zresztą, to nieistotne. Oni *(pokazuje na dzieci)* są dzisiaj najważniejsi. Skoro mają być pasowani na czytelników, należało ich najpierw zapytać, czy potrafią już dobrze czytać.

Bibliotekarka

Ach, rzeczywiście! Zupełnie o tym zapomniałam!

Skrzat 1

No, właśnie! A więc, dzieci, powiedzcie mi – umiecie już czytać? *(dzieci odpowiadają)*

Na pewno? *(potwierdzają jeszcze raz)*

Skoro tak, to nie ma problemu. Chciałybyście pewnie wiedzieć, jakie książki tu mamy, co? Zaraz

się dowiecie. Hej, skrzaty, chodźcie tutaj! *(Skrzaty wychodzą po kolei zza regatów. W rękach trzymają książki. Siadają na podłodze przed dziećmi).*

Bibliotekarka

Ale was dużo! Wszystkie tu mieszkacie?

Skrzaty *(chórem)*

Tak!

Bibliotekarka

O! To na pewno wiecie jakie książki polecić pierwszacom!

Skrzat 2 *(pokazując książkę)*

Oczywiście! Ja zachęcam ich do przeczytania pięknej baśni Hanny Januszewskiej *Kopciuszek*.

Skrzat 3

A ja proponuję im wspaniałe wiersze Jana Brzechwy i Juliana Tuwima: *Kaczka-dziwaczka*, *Lokomotywa*, *Zosia-Samosia* i inne *(pokazuje książki)*.

Skrzat 4

Ja chciałbym, żeby pierwszaki koniecznie poznały opowieść o tym *Jak Wojtek został strażakiem* *(pokazuje lekturę)*.

Skrzat 5

Znacie książkę o *Czarnej owieczce*? Mówię wam, jaka to świetna książka! Koniecznie ją przeczytajcie! *(pokazuje książkę)*.

Skrzat 6

Ja polecam Wam cudowne baśnie Walta Disney'a z przepięknymi ilustracjami *(pokazuje książkę)*.

Skrzat 7

Czy słyszałyście o *Plastusiu*? A o *Cudaczku-Wyśmiewaczku*? Skoro nie, to koniecznie musicie przeczytać o tych dziwnych istotkach *(pokazuje książki)*.

Skrzat 8

Jacek, Wacek i Pankracek to trzej koledzy. Możecie się z nimi zaprzyjaźnić, czytając książkę *Miry Jaworczakowej* *(pokazuje książkę)*.

Skrzat 9

Ja zachęcam was do czytania wspaniałych bajek pochodzących z serii «Złota encyklopedia bajek» (pokazuje książki).

(Skrzaty odkładają książki)

Skrzat 1

Uwielbiam bajki!

Skrzat 5

(mówi wiersz pt. O bajkach)

Bibliotekarka

W bibliotece jest wiele innych książek, ale nie sposób o nich wszystkich teraz powiedzieć. Jeżeli będziecie często przychodzić do biblioteki, na pewno większość z nich poznacie. Książki, które znajdują się w bibliotece mają służyć wszystkim uczniom naszej szkoły. W związku z tym mają one pewne prośby do dzieci. Prawda, skrzaty?

(Skrzaty pokazują dzieciom napisane na kartkach prośby książek)

Skrzat 9

Tak, tak! Książki proszą: NIE JEDZCIE PODCZAS CZYTANIA, BO NAS POPLAMICIE!

Skrzat 2

NIE ZWIJAJCIE NAS W RULON!

Skrzat 5

NIE RYSUJCIE PO NASZYCH KARTKACH I NIE ZAGINAJCIE NAM ROGÓW!

Skrzat 4

NIE WYRYWAJCIE NAM KARTEK!

Skrzat 3

PRZY CZYTANIU UŻYWAJCIE ZAKŁADEK!

Skrzat 1

Właśnie! Dlatego każde dziecko przy wypożyczeniu książki dostanie od nas pamiętkę w postaci zakładki.

Bibliotekarka

Pięknie Wam dziękuję, kochane skrzaty. Dzięki Wam dzieci dowiedziały się o niektórych książkach, zostały poinformowane, że nie należy niszczyć książek i otrzymają od Was wspaniałe zakładki. Czy nie uważacie, że trzeba im jeszcze o czymś powiedzieć?

Skrzat 6

Tak! Ja wiem! Niech wszystkie dzieci teraz popatrzą w tę stronę (pokazuje). Tutaj znajduje się spis lektur dla klasy I.

Skrzat 8

Jeszcze jedno! Nie wszystkie książki można wypożyczać do domu. Do takich należą zgromadzone w tych szafach (pokazuje): encyklopedie, słowniki i inne cenne książki pięknie wydane.

Skrzat 2

Z tych książek możecie korzystać tylko w czytelniku. Tutaj, siadając przy stoliku, możecie czytać czasopisma (pokazuje): „Pentliczek”, „Zwierzaki”, „Świerszczyk” oraz komiksy. Po przeczytaniu należy odłożyć je na miejsce.

Skrzat 7

Pamiętajcie o tym, że w bibliotece obowiązują cisza – tutaj się czyta i wypożycza książki. Rozmawiamy po cichutku, by nie przeszkadzać innym.

Skrzat 4

A teraz powiemy dzieciom w jakich godzinach jest czynna biblioteka (chórem): Od 8.00 do 15.00 – Nadszedł czas pasowania na czytelników. Złóżcie teraz uroczyste przyrzeczenie.

Skrzat 1

Podnieście dwa paluszki do góry i powtarzajcie za mną: BĘDZIEMY KOCHAĆ I SZANOWAĆ KSIĄŻKI, ONE UŁATWIĄ NAM NAUKĘ I PRACĘ, WSKAZĄ DROGĘ DO KAŻDEGO CELU.

Skrzat 3

Na półkach w bibliotece czekają na was książki, ładne, kolorowe, stare i nowe, wszystkie do czytania od razu gotowe.

Skrzat 9

(mówi wiersz pt. „Książka – mój przyjaciel”)

Później następuje:

1. Zapoznanie uczniów z regulaminem biblioteki.
2. Wypożyczenie przez dzieci pierwszej książki (Książki są wyłożone na stolikach. Przy wyborze pomagają skrzaty. Każdemu dziecku wręczają zakładkę).
3. Wykonanie pamiętkowego zdjęcia.
4. Podziękowanie.
5. Odprowadzenie uczniów do sali.

Bibliografia

- K. LENKIEWICZ: *Wybór wierszy okolicznościowych dla klas I–III*. Warszawa: WSiP, 1994.
- H. ŁOBACZEWSKA: *Pasowanie na czytelnika uczniów klas I*. „Poradnik Bibliotekarza” 1997 nr 11 s. 27-29.

VIOLETTA KURZAJ

nauczyciel-bibliotekarz

Szkoły Podstawowej nr 20 w Bydgoszczy

Uprzejmie przepraszamy Czytelników artykułu Bogdana Klukowskiego pt. „Fenomen Harrego Pottera” z numeru 2/2001. Wspomniani przez autora: John Grisham i Stephen King, zostali określani jako pisarze „angielscy”, gdy tymczasem prawdziwa wersja brzmi: „anglojęzyczni”. Tempo prac redakcyjnych czasamni powoduje takie niedopatrzenia, choć ich oczywiście nie tłumaczy.

Redakcja „Poradnika”

Tropem polskich noblistów literackich

Regulamin konkursu

- W konkursie biorą udział 3-osobowe drużyny gimnazjalistów.
- Wymagana jest znajomość życia i twórczości H. Sienkiewicza, Wł. St. Reymonta, Cz. Miłosza, W. Szymborskiej ze szczególną znajomością niektórych utworów (*Quo Vadis* Sienkiewicza, *Chłopi* Reymonta, wierszy Miłosza: *Wyprawa do lasu*, *Który skrzywdziłeś*, *Tak mało*, *Ballada*, *Dar*, *Piosenka o końcu świata*, wierszy Szymborskiej: *Wrażenia z teatru*, *Nic dwa razy*, *Muzeum*, *Cebula*, *Rozmowa z kamieniem*, *Zakochani*).
- Uczniowie otrzymują pytania równocześnie i piśmiennie na nie odpowiadają.
- Do finału (III części) przechodzą dwie drużyny, które uzyskają największą liczbę punktów.
- Konkursowi towarzyszy wystawa dzieł polskich noblistów literackich.

CZĘŚĆ I

1. Podaj lata życia oraz pseudonim Henryka Sienkiewicza.
(1846–1916, Litwos) – (3 punkty)
2. Co studiował H. Sienkiewicz?
(Szkoła Główna – pół roku na wydziale lekarskim, potem na wydziale filologiczno-historycznym) – (2 punkty)
3. Jaki dar otrzymał Sienkiewicz od narodu?
(pałacyk w Obłęgorku pod Kielcami) – (2 punkty)
4. Jak brzmi prawdziwe nazwisko Wł. St. Reymonta?
(Stanisław Władysław Rejment) – (1 punkt)
5. W jaki sposób Reymont zarabiał na życie? Wymień 3 nazwy zawodów.
(czeladnik krawiecki, aktor wędrownego teatru, pracownik kolei, medium) – (3 punkty)
6. Kiedy zmarł Wł. St. Reymont i gdzie spoczywał?
(1925 r., na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie) – (2 punkty)
7. Kiedy, gdzie i w jakiej rodzinie urodził się Cz. Miłosz?
(1911 r., w Sztejnjach na Litwie, w rodzinie inteligencji) – (3 punkty)
8. Co ma wspólnego z życiem Miłosza nazwa „Żagary”?
(nazwa grupy, której Miłosz był współzałożycielem, tytuł dodatku literackiego do pisma wileńskiego „Słowo”) – (2 punkty)
9. Wisława Szymborska jest członkiem zespołu redakcyjnego pewnego pisma. Od którego roku i jakie to pismo?
(od 1953 r., „Życie Literackie”) – (2 punkty)
10. Gdzie mieszka Szymborska?
(w Krakowie) – (1 punkt)

CZĘŚĆ II

1. Do nazwisk dopisz daty otrzymania Literackiej Nagrody Nobla.
H. Sienkiewicz
Wł. St. Reymont
Cz. Miłosz
W. Szymborska
(1905, 1924, 1980, 1996) – (4 punkty)
2. Wykreśl tytuł powieści H. Sienkiewicza, który nie wchodzi w skład Trylogii: *Ogniem i mieczem*, *Krzyżacy*, *Potop*, *Pan Wołodyjowski* (*Krzyżacy*) – (1 punkt)
3. Jakie utwory były literackim owocem podróży Sienkiewicza do Afryki?
(*Listy z Afryki*, później *W pustyni i w puszczy*) – (2 punkty)
4. Podaj tytuł powieści współczesnej Sienkiewicza przedstawiającej życie polskiego ziemiaństwa.
(*Rodzina Połanieckich*) – (1 punkt)
5. Zapisz nazwiska i narodowości trzech głównych bohaterów *Ziemi obiecanej*. Czyja to powieść?
(Polak – Karol Borowiecki, Niemiec – Maks Baum, Żyd – Moryc Welt, powieść Reymonta) – (4 punkty)
6. Dokończ zdanie: Utwory Reymonta: *Ostatni Sejm Rzeczypospolitej*, *Nil desperandum*, *Insurrekcja* tworzą trylogię pod nazwą.....
(„Rok 1794”) – (1 punkt)
7. W jakiej powieści Miłosz wykorzystał wątki autobiograficzne, łącząc opowieść o dorastaniu małego Tomasa z refleksją na temat świata?
(*Dolina Issy*) – (1 punkt)
8. Jaki tytuł nosi najnowsza książka Miłosza, zawierająca wiersze, wspomnienia, krótkie opowieści?
(*Piesek przydrożny*) – (1 punkt)
9. W którym roku i jakim wierszem debiutowała W. Szymborska?
(1945, *Szukam Słowa*) – (2 punkty)
10. Podaj 5 tytułów dowolnych zbiorów wierszy Szymborskiej i lata, kiedy były publikowane.
(*Dlatego żyjemy* – 1952, *Pytania zadawane sobie* – 1954, *Wołanie do Yeki* – 1957, *Sól* – 1962, *Sto pociech* – 1967, *Wszelki wypadek* – 1972, *Wielka liczba* – 1976, *Ludzie na moście* – 1986, *Koniec i początek* – 1993) – (5 punktów)

CZĘŚĆ III (finał)

a) *Quo vadis* H. Sienkiewicza

1. Kim jest Neron w oczach podwładnych?
(powszechnie zienawidzony władca, któremu w oświeceniu o własne życie okazywano cześć boską, matkobójca, żonobójca) – (2 punkty)

2. Udowodnij, że Petroniusz to prawdziwy Rzymianin, przytaczając 5 argumentów.

(arbiter elegancji, inteligentny, wykształcony, dobrze znał literaturę, mitologię, pisał dla własnej przyjemności, niezwykle popularny wśród ludu, nie dbał o poklask, odważny, nie bał się śmierci, zawsze zachowywał stoicki spokój, nigdy nie używał swych wpływów przeciw komukolwiek) – (5 punktów)

3. Na czym polegała przemiana wewnętrzna Wini-cjusza?

(straszliwe przeżycia, walka o ukochaną, zetknięcie się z chrześcijanami sprawiło, że Marek stał się łagodny i dobry, pełen miłości, wyrozumiały, gardzący wielkim światem w stylu Nerona) – (2 punkty)

4. Z jakiego ludu pochodziła Ligia?
(słowiańskiego) – (1 punkt)

5. Kto i w jakiej sytuacji wypowiedział słowa:
„Quo vadis, Domine?”

(Piotr Apostoł, który opuszczając Rzym spotkał Chrystusa zmierzającego w kierunku miasta. Zapytał Go wtedy: „Dokąd idziesz, Panie?” i usłyszał odpowiedź: „Gdy ty opuszczasz lud mój, do Rzymu idę, by mnie ukrzyżowano raz wtóry”. Wtedy Piotr zawrócił do miasta.) – (3 punkty)

b) *Chłopi* Reymonta

6. Gdzie i kiedy rozgrywa się akcja *Chłopów*?

(wieś Lipce w Skierniewickiem, koniec XIX wieku) – (2 punkty)

7. O czym świadczy pierwsze i ostatnie zdanie *Chłopów*?

(o związku z religią, z punktu widzenia chłopów za wszystkimi pracami, obrzędami kryje się motywacja religijna) – (2 punkty)

8. Ułóż rozsypankę

(Uczniowie otrzymują rozsypankę z imionami i nazwiskami bohaterów *Chłopów* i nazwami warstw chłopskich. Należy przyporządkować postaci do warstw)

najbogatsi chłopci	Maciej Boryna
średniozamożni	Paczesiowie
biedota wiejska	Kłębowie
komornicy	Agata
parobcy	Kuba – (5 punktów)

9. Chłopska zbiorowość, chociaż rozwarstwiona, zachowuje jedność wobec obcych. Podaj dwa przykłady.

(walka o las, dążenie do usunięcia niemieckich kolonistów) – (2 punkty)

10. Podaj 4 przykłady wiosennych obrzędów chłopskich.

(przedświąteczne świnobicie, święta Wielkiej Nocy z wypiekami, pisanekami, chowaniem żuru i grzebaniem śledzia – pamiątkami wielkopostnymi, chodzenie z „kogutkiem”, poświęcenie pól, strojenie ołtarzyków na Boże Ciało) – (4 punkty)

c) Poezja Miłosza i Szymborskiej

11. Za pomocą min i gestów w ciągu 10 sekund zaprezentuj tytuł wiersza. (Jedna osoba prezentuje, reszta drużyny odgaduje). Podaj nazwisko autora.

drużyna I
Który skrzywdziłeś
Cz. Miłosza

drużyna II
Rozmowa z kamieniem
W. Szymborskiej
(3 punkty)

12. Jak wygląda koniec świata w wierszu Miłosza? (jak jeden ze zwykłych dni) – (1 punkt)

13. W jakim wierszu Szymborskiej spotykamy się ze sformułowaniami: „Żaden dzień się nie potwórzy”, „Różnimy się od siebie jak dwie krople czystej wody”? Jakim terminem literackim określisz te myśli?

(„Nic dwa razy”, sentencje, aforyzmy, złote myśli) – (2 punkty)

14. Do jakich wydarzeń historycznych nawiązuje *Ballada* Miłosza?

(do powstania warszawskiego) – (1 punkt)

15. Wiersz *Muzeum* Szymborskiej potraktuj jako opis. Sporządź wersję tego opisu, kończąc zdanie: Muzeum jest to..... – (3 punkty)

16. Poetycki opis lasu w wierszu Miłosza przekształć w opis epicki.

(5 minut) – (6 punktów)

17. Przypomnij sobie wiersz Szymborskiej *Wrażenia z teatru* i powiedz, dlaczego ludzie stworzyli teatr? Czy teatr to tylko aktor?

(teatr to aktor i widz, który oglądając sztukę przeżywa radość, smutek, wzruszenia) – (2 punkty)

18. Omów budowę wiersza Miłosza *Tak mało*

Tak mało powiedziałem.

Krótkie dni.

Krótkie dni,

Krótkie noce,

Krótkie lata.

Tak mało powiedziałem,

Nie zdążyłem.

Serce moje zmoczyło się

Zachwytem, rozpaczą,

Gorliwością,

Nadzieją.

Paszczą lewiatana

zamykała się na mnie.

Nagi leżałem na brzegach

Bezludnych wysp.

Porwał mnie w otchłani ze sobą

Białą wieloryb świata.

I teraz nie wiem,

Co było prawdziwe.

(wersja wolny, biały, o budowie stroficznej)

19. Szymborska często w swoich wierszach łączy sprzeczności. Jakie pojawiają się w „cebuli”?

(cebula – prosta, naga, nieskomplikowana, doskonała, człowiek – obcy, dziki, nieodgadniony, skomplikowany) – (2 punkty)

20. Która poezja jest ci bliższa – Szymborskiej czy Miłosza? Odpowiedź uzasadnij, przytaczając 5 argumentów. – (5 punktów)

BARBARA MUSZYŃSKA
Publiczne Gimnazjum w Starej Komicy

O regulacjach prawnych dotyczących wynagradzania bibliotekarzy

Z sondażu przeprowadzonego przez Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy w bibliotekach centralnych województwa mazowieckiego (biblioteka st. wojewódzkiego, biblioteki gminne, miejskie oraz miejsko-gminne) wynika, że w sprawach wynagradzania bibliotekarzy stosuje się następujące rozwiązania prawne:

1. Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 23 kwietnia 1999 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników zatrudnionych w instytucjach kultury prowadzących w szczególności działalność w zakresie upowszechniania kultury (Dz. U. Nr 45, poz. 446)¹ stosuje 158 bibliotek (ok. 48%);
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z 26 lipca 2000 r. w sprawie zasad wynagradzania i wymagań kwalifikacyjnych pracowników samorządowych zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego² – stosuje 51 bibliotek (ok. 15,7%);
3. Zakładowe regulaminy wynagradzania ustalane przez poszczególne biblioteki wprowadzono w 100 bibliotekach (ok. 30%);
4. Zakładowe układy zbiorowe pracy wprowadziły 3 biblioteki.
5. Z rozważań ponadzakładowego układu zbiorowego pracy korzysta Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy.

Z zestawienia wynika, że przepisy płacowe dla pracowników samorządowych są wykorzystane w wielu placówkach bibliotecznych. Spróbujmy wyjaśnić dlaczego przyjęto takie rozwiązanie. *Ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych*³ w taki sposób wymieniła adresatów objętych jej stosowaniem, że pojawiły się wątpliwości czy przepisy płacowe i wydane na jej podstawie rozporządzenie o wynagrodzeniu pracowników jednostek samorządowych⁴ nie powinny mieć zastosowania w instytucjach kultury.

Obecnie nie powinno być wątpliwości, ponieważ do ustawy wprowadzono przepis w brzmieniu „przepisów ustawy nie stosuje się do pracowników jednostek wymienionych w art. 1, których status prawny określają odrębne przepisy”⁵.

Biblioteki publiczne powinny mieć, zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o bibliotekach formę organizacyjną instytucji kultury.

Z powyższego stwierdzenia wynika, że w zakresie zasad wynagradzania pracowników w bibliotekach publicznych należy stosować rozporządzenie MKiDN, regulaminy wy-

gradzania ustalone przez same biblioteki (na podstawie art. 77 Kodeksu pracy) lub zakładowy układ zbiorowy pracy (na podstawie art. 77 oraz przepisów działu XI Kodeksu pracy – Układy zbiorowe pracy).

Postanowienia regulaminów i układów zbiorowych pracy nie mogą być mniej korzystne od postanowień rozporządzenia z 23.04.1999 r.

Biblioteki zobowiązane są także do stosowania rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 9 marca 1999 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych uprawniających do zajmowania określonych stanowisk w bibliotekach oraz trybu stwierdzania tych kwalifikacji (Dz. U. Nr 41, poz. 419).

Odpowiadając na niektóre pytania związane z wynagrodzeniami, wyjaśniamy:

1. Dodatek do wynagrodzenia tzw. wiejski może być przyznany pracownikom instytucji kultury zatrudnionym na terenie wsi oraz miast liczących do 5 tys. mieszkańców w wysokości do 10% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Stanowi o tym § 17 rozporządzenia z 23.04.1999 r.;

2. Czy biblioteka gminną zarządza dyrektor czy kierownik? Jeżeli biblioteka gminna jest samodzielną instytucją kultury kierują nią dyrektor. Z art. 15 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej wynika, że instytucji kultury zarządza dyrektor.

W załączniku nr 3 do rozporządzenia z 23.04.1999 r. określa się dodatek funkcyjny dla dyrektora, bez podania dla których instytucji. W tabeli tej znajduje się także dodatek dla kierownika biblioteki znajdującej się w strukturze organizacyjnej innej instytucji.

Ustanowienie funkcji dyrektora w każdej bibliotece gminnej znajduje uzasadnienie prawne. Mimo to budzi kontrowersje natury merytorycznej, zważywszy, że niektóre biblioteki gminne mają obsadę jednoosobową, ponadto nie prowadzą własnych agend w postaci filii, oddziałów, czy nawet punktów bibliotecznych. Wynika z tego konieczność zróżnicowania wysokości dodatku funkcyjnego w zależności od stopnia samodzielności organizacyjnej biblioteki, liczby zatrudnionych pracowników oraz jej zakresu działania.

W praktyce w wielu bibliotekach gminnych, zgodnie ze statutami, ustanowiono funkcje kierowników.

3. Ponownie pojawiło się pytanie o wysokość jednorazowej odprawy dla pracowników przechodzących na emeryturę, czy rentę⁶. Pracownikom bibliotek przechodzącym na emeryturę lub rentę, którzy przepracowali co najmniej 20 lat, przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia. Tytuł do odprawy w wysokości 6-miesięcznego wynagrodzenia przysługiwał pracownikom instytucji kultury objętych ponadzakładowym układem zbiorowym pracy dla pracowników państwowych instytucji kultury z 29 kwietnia 1997 r. Po zmianie zasad gospodarki finansowej instytucji kultury, w tym bibliotek, od 1 stycznia 2000 r. układ ten został „zawieszony”. Jednak instytucje, które korzystały z niego przed dniem 1 stycznia 2000 r., będą mogły nadal wynagradzać pracowników na warunkach w nim określonych.

Powyższe informacje adresujemy w szczególności do: Pani Teresy z Podkarpacia, Pani Marii Pałki z Paczółtawic, Urzędu Gminy w Turośli.

KRYSZYNA KUŹMIŃSKA

⁶ Informacje na powyższy temat ukazały się w „Poradniku Bibliotekarza” 1999 nr 5, 2000 nr 10.

¹ Tytuł rozporządzenia podano w brzmieniu wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2000 r. (Dz. U. Nr 49, poz. 574).

² Dz. U. Nr 61, poz. 708.

³ Dz. U. Nr 21, poz. 124, z późn. zmianami.

⁴ Zob. przyp. 2.

⁵ Na podstawie art. 18 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej dodano nowy art. 1a (Dz. U. Nr 12, poz. 136).

Czarodzieje spotykają się w Katowicach

● W Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach rozpoczyna wielką zabawę pod hasłem „Tydzień z Harrym Potterem” (nazwa użyta za zgodą wydawnictwa Media Rodzina). Przez ten okres filie biblioteczne zostaną oddane we władanie małym i dużym czarodziejom. Organizatorzy przygotowali dla czytelników: konkursy literackie oparte na twórczości J. K. Rowling, zabawy plastyczne czerpiące inspirację z magicznego świata czarodziejów, smoków i potworów, happeningi, a także głośne czytania fragmentów powieści – dla „opornych” czytelników.

Organizatorzy serdecznie zapraszają również na Wielki Bal Kostiumowy, na którym spotkają się finaliści konkursów odbywających się w poszczególnych placówkach. W trakcie imprezy odbędą się pokazy magików, polykaczy ognia, występy klauna oraz inscenizacje w wykonaniu dzieci, a także wiele niespodzianek rodem z powieści Rowling. Młodzi czytelnicy wezmą udział w finałowych zmaganiach literackich, nagrodzone zostaną także najciekawsze przebrania.

Bibliotekarze przygotowują wspaniałą ucztę, na której znajdą się potrawy serwowane na stół w Hogwarcie – w szczególności te ulubione przez małych łakomczuchów, a dobry humor i wspaniała zabawa zapewnią miłośnicy świata magii.

(Beata Jadach-Zygadło)

Inauguracja Roku Norwidowskiego w Bibliotece Narodowej

● Wystawa autografów, akwarel i rysunków Cypriana Kamila Norwida w Bibliotece Narodowej 27.02.2001 r. rozpoczęła obchody Roku Norwidowskiego. Stanowiła dla zwiedzających rzadką okazję zobaczenia oryginałów rysunków, grafiki i akwareli wspaniałego poety. Oprócz prac plastycznych można było podziwiać rękopisy dzieł Norwida jak m.in. *Pierścień wielkiej dany*, *Rzecz o wolności*. Wystawa trwała zaledwie trzy dni – do 1.03.2000 r. Obchody Roku Norwidowskiego będą trwały do września br. Zakończy je międzynarodowe sympozjum poświęcone twórczości i dziełom C. K. Norwida. (J. Ch.)

Promocja książki J. Kołodziejskiej

Lokalność i uniwersalność bibliotek w CEBID-zie

● Prof. Jadwiga Kołodziejska tradycyjnie na wiosnę promuje kolejne swoje książki wśród słuchaczy Pomaturalnego Studium Bibliotekarskiego Zaocznego. Tegoroczne spotkanie z uczcymi się bibliotekarzami miało miejsce 16.03.2001 r. – w siedzibie Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej w Warszawie. Autorka w interesującym wystąpieniu podzieliła się ze słuchaczami Studium swoimi doświadczeniami dydaktycznymi na Uniwersytecie Warszawskim oraz – w kilku zdaniach – omówiła swoją najnowszą książkę pt. *Lokalność i uniwersalność bibliotek*, stwierdzając, iż dla niej stanowi ona już dział zamknięty. Autorka obecnie pracuje nad nową pozycją wydawniczą poświęconą również problematyce bibliotek, ale w konwencji literackiej. Książka będzie adresowana do uczących się bibliotekarzy oraz do szerokiej społeczności zainteresowanych książką i biblioteką. (J. Ch.)

Posiedzenie Klubu Użytkowników UKD

● Zarząd Komisji Opracowania Rzeczowego Zbiorów przy ZG SBP zorganizował 23.03.2001 r. w Bibliotece Narodowej (Al. Niepodległości 213) w sali 200 (parter) posiedzenie Klubu Użytkowników Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątnej.

W programie:

1. Omówienie najnowszych zmian w dziale 37 Oświata. Pedagogika. Wychowanie. Szkolnictwo. Wykorzystanie wolnego czasu – na podstawie „Extensions & Corrections to the UDC” (vol. 20, 1998; vol. 22, 2000) – Teresa Turowska (BN – Instytut Książki i Czytelnictwa).

2. Problemy klasyfikacji książek z działu 37 oraz innych działów. Wykorzystanie symboli z UKD UDC-P022 oraz z „Przewodnika Bibliograficznego” (wypowiedzi uczestników) – prowadzenie dyskusji: Jolanta Hys (BN – Zakład „Przewodnika Bibliograficznego” – Sekcja Opracowania Rzeczowego), Teresa Turowska (BN – IKiCz).

■ Komisja Opracowania Rzeczowego Zbiorów przy ZG SBP, e-mail: <http://www.wimbp.lodz.pl/korz>

(Piotr Bierczyński)

ZAPROSILI NAS...

- Biblioteka Narodowa do *Salonu Pisarzy* na spotkanie z Januszem Odrowążem-Pieniążkiem. 28.02.2001 r.
- Biblioteka Narodowa na inaugurację Roku Norwidowskiego połączoną z otwarciem wystawy „Autografy, rysunki, grafika Cypriana K. Norwida w zbiorach Biblioteki Narodowej”. 27.02.2001 r.
- Biblioteka Narodowa do *Salonu Wydawców* na spotkanie z Domem Wydawniczym REBIS. 13.03.2001 r.
- Dyrektor i pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w Łomży na uroczystość otwarcia nowej siedziby i Jubileusz 50-lecia Biblioteki Pedagogicznej w Łomży. 16.03.2001 r.
- Dyrektor Biblioteki Narodowej na otwarcie wystawy „Piotr Perkowski 1901-1990 kompozytor – pedagog – społecznik” zorganizowanej w setną rocznicę urodzin artysty w ramach Dni Piotra Perkowskiego – Wiosna '2001 pod patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. 22.03.2001 r.
- Zarząd Komisji Opracowania Rzeczowego Zbiorów przy ZG SBP na posiedzenie Klubu Użytkowników Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątnej. 23.03.2001 r.
- Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego na wystawę „100 lat temu w Krakowie” – z okazji rocznicy pierwszego wystawienia „Wesela” St. Wyspiańskiego. 19.03.2001 r.
- Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach na obchody Dni Szwedzkich 2001, organizowanych przez Towarzystwo Polsko-Szwedzkie, oddział w Katowicach. 14-17.05.2001 r.

Personalia

● Z dniem 1 stycznia 2001 r. stanowisko kierownika Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej objął doc. dr hab. Oskar Czarnik, w związku z przejściem prof. Jadwigi Kołodziejskiej na emeryturę. Prof. J. Kołodziejska kontynuuje pracę w Bibliotece Narodowej poza strukturą IKiCz.

DRODZY CZYTELNICY!

Jak zapewne wiecie, nakłady naszych książek nie są wysokie a wynika to z rzeczywistego zapotrzebowania. Ponieważ sytuacja finansowa bibliotek jest bardzo trudna, bibliotekarze część zakupów odkładają „na później”.

W trosce o to byście Państwo nie pozostali bez potrzebnych Wam publikacji informujemy, że nakłady niżej wymienionych tytułów kończą się.

1. Adaptacja formatu MARC BN dla potrzeb bibliografii regionalnej. Cena 28 zł (z dyskietką).
2. Biblioteki polskie we współczesnym Londynie. Cena 16 zł
3. Działania profilaktyczne w bibliotece. Wskazówki metodyczne. Cena 6 zł
4. Dziecko niepełnosprawne w bibliotece. Cena 6 zł
5. Informacja elektroniczna a prawo autorskie. Cena 18 zł
6. Jak komputeryzować bibliotekę. Poradnik. Cena 25 zł
7. Modele organizacji wiedzy w systemach informacyjno-wyszukiwawczych. Cena 42 zł
8. Stosowanie polskich norm w zautomatyzowanych katalogach bibliotecznych. Cena 26 zł
9. XML rozszerzalny język znakowań. Cena 21 zł
10. Polska prasa kobieca w latach 1820-1918. Cena 41 zł
11. Polskie prawo biblioteczne. Aneks I 1990-2000. Cena 18,50 zł

ZAMAWIAJCIE JAK NAJSZYBCIEJ!

ZAMÓWIENIA:

pisemne

WYDAWNICTWO SBP ul. Konopczyńskiego 5/7, 00-335 Warszawa

telefoniczne

pod nr (0-22) 825-50-24,

faksem

(0-22) 825-53-49

Sokrates
SOFTWARE

60-587 POZNAŃ, ul. Cienista 3
tel./fax 847-57-49, 847-46-90
841-00-13, 841-04-15
adres do korespondencji:
60-969 POZNAŃ 60, skr. 40

Nowości systemu SOWA-SZKOŁA

System "SOWA - Szkoła" zawierający oprogramowanie także w wersji graficznej (WINDOWS) to nowoczesne narzędzie umożliwiające pełną informatyzację biblioteki szkolnej. System łączy zalety niezwyklej prostoty obsługi z profesjonalnymi możliwościami, które zadowolają również większe biblioteki np. biblioteki naukowe. System poza informatyzacją wszystkich procesów bibliotecznych charakterystycznych dla biblioteki szkolnej, pozwala na integrację z użytkownikami innych systemów, wymianę danych w obowiązujących standardach formatów, dostęp do zasobów biblioteki poprzez sieć rozległą - Internet, tworzenie katalogów centralnych oraz retrokonwersję katalogów również poprzez Internet

Ceny systemu SOWA-SZKOŁA

Cena podstawowego pakietu oprogramowania wynosi z podatkiem VAT:
dla wersji jedna stanowisko 1.600,- zł
dla wersji stacjonarnej do 3 stanowisk w bibliotece 2.300,- zł
dla wersji stacjonarnej do 5 stanowisk w bibliotece 2.900,- zł

UWAGA ! PRZEWADZIMY SPRZEDAŻ RATAWA. Kalkulacja za system może zostać rozłożona na miesięczną ratę płatną w ciągu 12 miesięcy w dogodnych dla biblioteki terminach. W skrajnym przypadku możliwa jest jednorazowa zapłata przed upływem roku.

Zapraszamy do odwiedzenia naszej strony Internetowej:
<http://www.sokrates.pl>

Adres poczty elektronicznej: sokrates@man.pozn.n.pl

Przedsiębiorstwo Wielobranżowe

Intermeble – Książnica Sp.zo.o.

✉ 40-203 Katowice, Al. Roździeńskiego 188

☎ (032) 258-11-46

PRODUCENT MEBLI BIBLIOTECZNYCH OFERUJE DO SPRZEDAŻY:

- **meble metalowe i akcesoria**
  - regały jednostronne i dwustronne
  - regały ekspozycyjne
  - regały magazynowe
  - wózki biblioteczne
  - podpórki i rozdzielacze
- **meble drewniane**
  - regały jednostronne i dwustronne
  - regały ekspozycyjne
  - lamy biblioteczne
  - biurka
  - szafki katalogowe
  - szafy ubraniowe
  - gabloty ekspozycyjne
- **meble metalowo – drewniane**
  - stoliki stelażowe
  - wieszaki szatniowe

**REALIZUJEMY ZAMÓWIENIA W DOWOLNEJ KOLORYSTYCE
WYKONUJEMY KOMPLEKSOWE PRACE WYPOSAŻENIOWE**

Folia samoprzylepna do oprawy książek

Wymiary rolki (m x cm)	Cena rolki
25 x 24	71,00
25 x 26	75,00
25 x 28	79,20
25 x 30	83,00
25 x 35	98,00
25 x 40	109,80
25 x 45	123,00

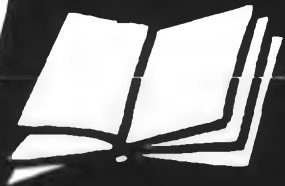
PROWADZIMY SPRZEDAŻ WYSYŁKOWĄ

Ceny brutto w PLN, nie zawierają kosztu przesyłki

DANTEKS

Zamówienia:

60-195 Poznań, ul. Szeherazady 32
tel. (0-61) 861-87-67, fax (0-61) 861-88-31
E-mail: afrackowiak@post.pl

Tutaj warto być!

EDUKACJA 2001

Warszawa, Pałac Kultury i Nauki, 5-8 kwietnia 2001r.

Zapraszamy do udziału w Targach

Biuro Targów, Al. Prymasa Tysiąclecia 83, 01-242 Warszawa,

tel./fax: (0-22) 632 83 50, 632 43 44.

e-mail: biuro@targi-edukacja.pl

www.targi-edukacja.pl

**Wielkie czytanie
za małe pieniądze!**

Przegląd

Szanowni Państwo!

Pragniemy zachęcić Państwa i Czytelników do sięgnięcia po **"Przegląd" - nowy tygodnik społeczno-polityczny.**

Piszą dla nas takie sławy polskiej publicystki, jak:

Aleksander Małachowski,
Krzysztof Teodor Toeplitz,
Krystyna Kofta,
Piotr Kuncewicz

i inni oraz grono najlepszych reporterów. Co tydzień w "Przeglądzie" ciekawe wywiady, wnikliwe analizy, raporty społeczne, wstrząsające reportaże, a także recenzje książek.

Znając trudną sytuację finansową bibliotek,
przedstawiamy

**wyjątkową ofertę prenumeraty
dla bibliotek, a w niej cena 1 egzemplarza
tygodnika "Przegląd" to tylko 1,80 zł!**

Zamawiając "Przegląd" bezpośrednio w redakcji, możecie Państwo rozpocząć prenumeratę **od dowolnego numeru.** Jeżeli jeszcze nas nie znacie, zadzwońcie do nas, a otrzymacie **bezpłatny egzemplarz "Przeglądu"!**

Zamówienia złożone **do końca maja 2001 r.**
promujemy prezentem - książką.

Wytnij i wyślij lub prześlij faksem: (0-22) 635 58 41

Nazwa: .....

Adres: .....

Zamawiam prenumeratę egz. "Przegląd"

Dostawę proszę realizować od nr /2001.

NIP płatnika: .....

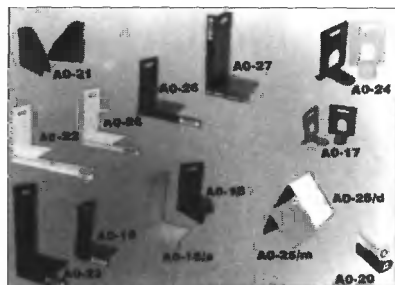
Proszę o przysłanie egzemplarza gratisowego na podany adres.

Pieczęć Biblioteki

Podpis zamawiającego:

SUPERPROMOCJA

ZAKŁAD MECHANICZNY
ul. Katowicka nr 50
43-605 Jaworzno
tel: 615-58-79

Polecam szeroki wybór podpórek i rozdzielaczy do książek, sprawdzonych w setkach bibliotek na terenie kraju. Produkty malowane są farbami proszkowymi. Wystawiam rach bez VAT.

Symbol	Opis produktu. wymiary	Cena
AO-17	Podpórka tradycyjna – wys. podpórki 16 cm, szer. 11,5 cm	6,00
AO-18	Podpórka z listwą do naklejania liter – wys. podpórki 17 cm, szer. 14 cm	8,50
AO-18/a	Podpórka z listwą do naklejania liter – wys. podpórki 24,5 cm, szer. 16 cm	10,00
AO-19	Podpórka z szyną do wsuwania gotowych napisów do 15 cm długości	10,00
AO-22	Podpórka z szyną do wsuwania gotowych napisów do 40 cm długości – wys. podpórki 17 cm, szer. 15 cm	12,00
AO-23	Podpórka z szyną do wsuwania gotowych napisów do 20 cm długości - wys. podpórki 30 cm, szer. 16 cm	13,00
AO-26	Podpórka z szyną do wsuwania gotowych napisów do 25 cm długości – wys. podpórki 19 cm, szer. 13 cm	10,50
AO-27	Podpórka z szyną do wsuwania gotowych napisów – w poziomie do 18 cm oraz w pionie do 28 cm długości	13,00
AO-20	Rozdzielacz alfabetyczny z naklejoną literą alfabetu o wysokości 4 cm	4,60
AO-21	Rozdzielacz z czołem do naklejania liter lub cyfr – wys. czoła 18 cm, szer. 5 cm	7,80
AO-24	Podpórka do księgozbioru ciężkiego – wys. podpórki 20 cm, szer. 14 cm	8,50
AO-25/d	Podpórka ekspozycyjna (do ekspozycjonowania książek, dokumentów na wolnych półkach lub stolikach) – wys. podpórki 15 cm, szer 17 cm	8,50
AO-25/m	Podpórka ekspozycyjna (do ekspozycjonowania książek, dokumentów na wolnych półkach lub stolikach) – wys. podpórki 13 cm, szer. 14,5 cm.	8,00

Ukazuje się od maja 1992 r.

Notes

wydawniczy

W każdym numerze:

- zapowiedzi wydawnicze Centrum Informacji o Książce
- największy w kraju, liczący około 1000 tytułów zestaw nowości wydawniczych
- noty o nowych książkach
- bestsellery – cykliczna analiza wyników sprzedaży
- publicystyka poświęcona problemom ruchu wydawniczego
- kronika: co słyhać w branży?
- problemy bibliotek
- nowe media

**MIESIĘCZNIK
 WYDAWCÓW,
 KSIĘGARZY,
 BIBLIOTEKARZY,
 HURTOWNIKÓW**

**I WSZYSTKICH
 ZAINTERESOWANYCH
 RYNKIEM KSIĄŻKI**

oferujemy prenumeratę i reklamę

Adres redakcji: ul. Pereca 13/19 m 713, 00-849 Warszawa
 www.notes-wydawniczy.pl e-mail: redakcja@notes-wydawniczy.pl

tel./fax (0-22) 624 84 24

DRODZY CZYTELNICY!

Wkrótce opublikujemy pracę

Ireny Boreckiej BIBLIOTERAPIA Teoria i praktyka

Książka ma charakter poradnika metodycznego dla początkujących bibliotekarzy – biblioterapeutów. Będzie także wielką pomocą dla studentów bibliotekoznawstwa oraz słuchaczy kursów doskonalących z zakresu biblioterapii. Jest to pozycja dla **każdej biblioteki**.

ZAMÓWIENIA

- **pisemne** WYDAWNICTWO SBP ul. Konopczyńskiego 5/7, 00-335 WARSZAWA
- **telefoniczne** pod nr (0-22) 825-50-24, **faksem** (0-22) 825-53-49

Poradnik **BIBLIOTEKARZA**

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
Ukazuje się od roku 1949

Komitet Redakcyjny: Elżbieta Barbara Zybert (przewodnicząca), Mirosława Majewska (sekretarz), Sylwia Błaszczyk, Wiesława Borkowska-Nichthauser, Andrzej Kempa, Bogdan Klukowski, Grażyna Lewandowicz, Robert Miszczuk, Anna Skubisz, Barbara Stępniewska

Redaktor naczelny: Jadwiga CHRUŚCIŃSKA tel. 822-43-49, 0604-132-264

Sekretarz redakcji: Małgorzata KISIŁOWSKA tel. 0602-343-267

Redaktor techniczny i opracowanie graficzne: Elżbieta MATUSIAK tel. 827-52-96

Projekt graficzny okładki i piktogramów: Agata LIPNICKA

Współpraca z redakcją: Jadwiga Andrzejewska, Lucjan Biliński, Grażyna Bilka, Lidia Błaszczyk, Seweryn Dobrzelewski, Ewa Gruda, Stefan Kubów, Krystyna Kuźmińska

WYDAWNICTWO

Dyrektor Wydawnictwa — Janusz NOWICKI tel./fax 827-52-96
00-335 WARSZAWA, ul. Konopczyńskiego 5/7

Konto SBP: BIG Bank Gdański SA IV O/Warszawa Nr 11601120-4040-132

Skład i łamanie: Warszawska Drukarnia Naukowa PAN, 00-656 Warszawa, ul. Śniadeckich 8. Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki 17a, 05-825 Grodzisk Mazowiecki. ISSN 0032-4752. Indeks 369594.

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN**poleca:**

Lucyna Kulińska, Mirosław Orłowski, Rafał Sierchuła
NARODOWCY

Myśl polityczna i społeczna obozu narodowego w Polsce
w latach 1944-1947, część II

Wyd. 1, ks. nauk., ark. wyd. 16, brosz., 16,5x24 cm
 ISBN 83-01-13441-0

Praca jest kontynuacją wydanej w 1999 r. publikacji *Narodowcy. Z dziejów obozu narodowego w Polsce w latach 1944-1947*. Prezentuje materiały pochodzące z zamkniętych przez 50 lat archiwów MSZ oraz nie udostępnianych wcześniej źródeł emigracyjnych. Część I to wierny obraz społeczeństwa polskiego w chwili dziejowego przelomu u schyłku II wojny światowej. Część II jest prezentacją podstawowych materiałów programowych Stronnictwa Narodowego, odtwarzanych z benedyktyńską cierpliwością z uszkodzonych dokumentów. Część III jest poświęcona działalności radykalnego skrzydła narodowców, tj. ONR i jej Organizacji Wewnętrznej. Część IV porusza nie zbadane dotąd zagadnienia-propagandy i prasy obozu narodowego w Polsce. W części V znajdują się uzupełnienia i poprawki do I części *Narodowców*.

Gareth Morgan**WYOBRAŻNIA ORGANIZACYJNA**

(The Imaginization: New Mindsets for Seeing, Organizing and Managing)

Seria: *Przedsiębiorczość*

Tłum. Zofia Wiąnkowska-Ładyka

Wyd. 1, ks. pom., ark. wyd. 25,50, tw., 14,3x20,5 cm
 ISBN 83-01-13377-5

Niniejsza praca jest podręcznikiem napisanym niekonwencjonalnie, mającym na celu pobudzenie czytelników do twórczego myślenia i do własnej refleksji. Oparta jest na dwóch niezwykle cennych dla dydaktyki zasadach: własnym doświadczeniu i refleksji. Autor stosuje metodę wyobrażeń gier umysłowych, dokumentowania problemów konkretnymi przykładami. Pomaga to czytelnikowi w wyrobieniu sobie własnych poglądów i postaw, a jednocześnie zdobyciu umiejętności przekładania zdobytej wiedzy na język praktyki i działania. Praca przeznaczona jest dla środowiska akademickiego: studentów i wykładowców oraz doradców organizacyjnych.

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10

Dział Sprzedaży: tel. (0-22) 695-43-21, fax: (0-22) 826-71-63

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN S.A.

Dział Dystrybucji Wysyłkowej Prenumerat 00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10

tel. 0-800-120-145 (ogłoszenie bezpłatne w godz. 8-18)

Zapraszamy do naszych księgarni własnych i promocyjnych na terenie całego kraju,
w których można kupić wszystkie publikacje naszego Wydawnictwa